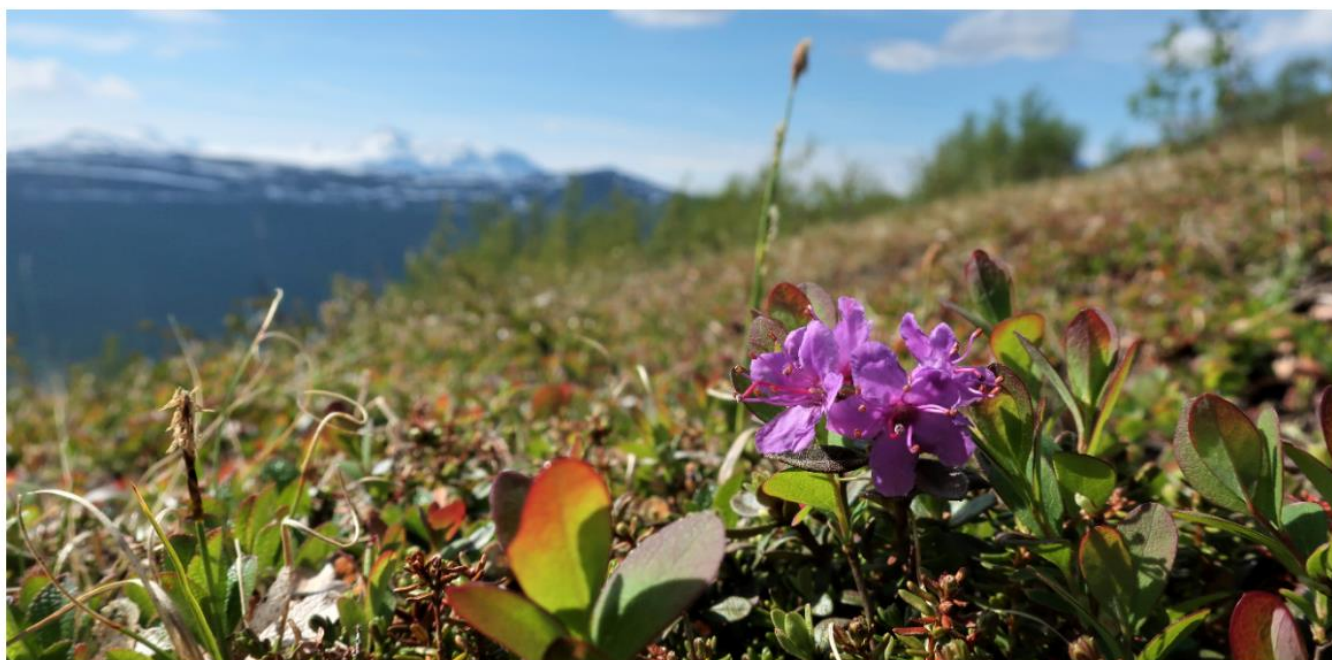
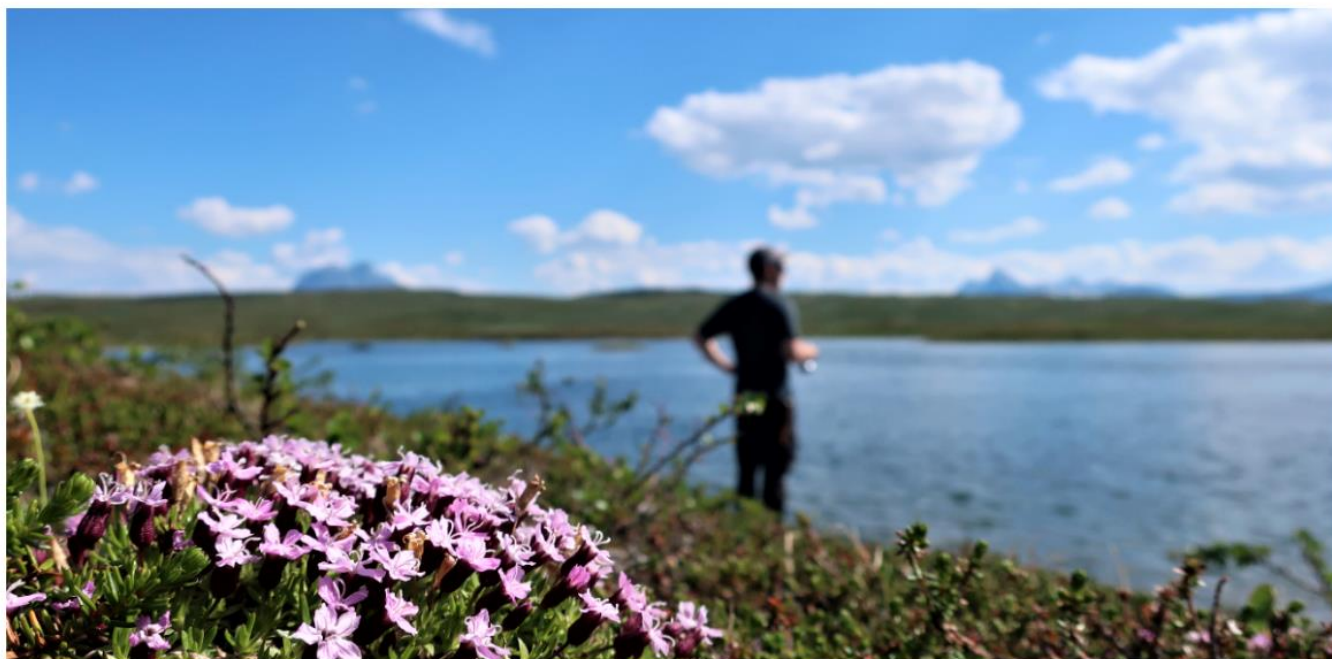

**Junkerdal
nasjonalpark**

Besøksstrategi

Junkerdal nasjonalpark

Kolofon

Utførende institusjon

Midtre Nordland nasjonalparkstyre

Kontaktperson

Oskar Pettersen

Publikasjonsnummer

[Tekst]

År

2022

Sidetall

59

Opplag

[Tekst]

Utgiver

Midtre Nordland nasjonalparkstyre

Forfatter(e)

Redaktør: Oskar Pettersen

Tittel – norsk og engelsk

Besøksstrategi – Junkerdal nasjonalpark

Sammendrag

Besøksstrategien for Junkerdal nasjonalpark er Midtre Nordland nasjonalparkstyres plan for hvordan man skal styre og ta i mot besøk til Junkerdal nasjonalpark de neste 5 år.

Forsidefoto

Oskar Pettersen

Innhold

Forord.....	5
1 Innledning.....	6
2 Formål med besøksstrategi	6
.....	8
2.1 Rammeverket	9
2.1.1 Verneformål og vernebestemmelser	9
2.1.2 Naturmangfoldloven	9
2.1.3 Forvaltningsplan	10
2.1.4 Andre forhold.....	10
2.2 Merkevarerstrategi - Norges nasjonalparker	10
2.2.1 Innfallsporter	11
2.2.2 Kommersielt merke – Norges nasjonalparker.....	12
3 Kunnskapsgrunnlaget	12
3.1.1 Vegetasjon og landskap	12
3.1.2 Dyre- og fugleliv	15
3.1.3 Kulturminner og historisk bruk	16
3.2 Ferdsel og sårbar natur.....	18
3.3 Kunnskap om friluftsliv	23
3.3.1 Stier og åpne hytter	25
3.3.2 Tilretteleggings- og informasjonstiltak.....	28
3.3.3 Ferdselsregistreringer og brukerundersøkelse.....	30
3.4 Kunnskap om reiseliv.....	34
3.4.1 Norsk reiseliv- en næring i vekst	34
3.4.2 Reiselivsstrategi Nordland	36
3.4.3 Reiselivsstrategi Salten	36
3.4.4 Destinasjonsselskap	37
3.4.5 Nøkkeltall for turisme i Salten	38
3.4.6 Reiselivsaktivitet og aktører rundt Junkerdal nasjonalpark.....	38
3.5 Kunnskap om næringsvirksomhet	39

3.5.1	Reindrift	39
4	Mål og strategiske grep	41
4.1	Mål for besøksforvaltningen i Junkerdal nasjonalpark.....	41
4.2	Strategiske grep	42
5	Tilrettelegging og tiltak	43
5.1.1	Kanalisering av ferdsel – prioriterte Innfallsporter og turmål	43
5.1.2	Informasjon	51
5.1.3	Restaurering og tilrettelegging av stier	51
4.	Tiltaksplan	54
6	Referanser	57

Vedlegg:
[1. vedlegg 1]

Forord

Besøksstrategien for Junkerdal nasjonalpark ble påbegynt allerede i 2018. Underveis i prosessen har det vært utskiftning av nasjonalparkforvalter. En egen referansegruppe har vært utnevnt i forbindelse med dette arbeidet – Forum for natur og friluftsliv (to representanter), Statskog, Saltdal kommune, Fauske kommune, Salten friluftsråd, Balvatn reinbeitedistrikt, Nordland Bondelag, Bonde og småbrukarlaget og Luokta Mavas sameby. Midtre Nordland nasjonalparkstyre er ansvarlig forvaltningsmyndighet for Junkerdal nasjonalpark. Nasjonalparkforvalter Oskar Pettersen har vært sekretær og ansvarlig for prosessledelse og utarbeidelse av besøksstrategien i samarbeid med referansegruppen.

Besøksstrategien ble faglig godkjent av miljødirektoratet i juni 2020. Det ble da gjort forsøk på å skrive besøksstrategien inn sammen med ny forvaltningsplan for nasjonalparken for å kunne kjøre én prosess med felles høring og møter. Forvaltningsplanarbeidet har dratt ut i tid og i 2021 ble det heller besluttet å ferdigstille besøksstrategien for å kunne komme i gang med tiltakene. Besøksstrategien ble sendt på høring i februar 2021.

Midtre Nordland nasjonalparkstyre takker alle som har bidratt i utvikling av besøksstrategien.

Besøksstrategien for Junkerdal nasjonalpark er vedtatt av Midtre Nordland nasjonalparkstyre den 20.09.2022 og endelig godkjent av Miljødirektoratet 27.10.2022.

1 Innledning

Junkerdal nasjonalpark ligger i kommunene Fauske og Saltdal, og grenser til Sverige i øst. Nasjonalparken ble opprettet i januar 2004. Junkerdal nasjonalpark har et veldig variert landskap med store vidder i nord, og dype daler med høye fjell i sør. Området har en lang vernehistorie som følge av sin unike fjellbotanikk, og store deler av nasjonalparken ble vernet som plantefredningsområde allerede i 1928. Nasjonalparken er også det viktigste beitelandet for Balvatn reinbeitedistrikt. Det tradisjonelle friluftslivet står sterkt i nasjonalparken, og mange lokale har et sterkt forhold til disse fjellområdene.

Midtre Nordland nasjonalparkstyre vedtok å starte arbeidet med besøksstrategi for Junkerdal nasjonalpark høsten 2017.

Figur 1: Innover nasjonalparken med Solvågtinden til venstre i bildet. Foto: Lars Westvig

2 Formål med besøksstrategi

Besøksstrategien skal være forvaltningsmyndighetens plan for hvordan besøksforvaltning i Junkerdal nasjonalpark skal gjennomføres. Her skal det vises hvilke tiltak og strategiske grep som er nødvendige for å balansere verneverdier, reindrifta, lokale, besøkende og lokal verdiskaping, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle interessene.

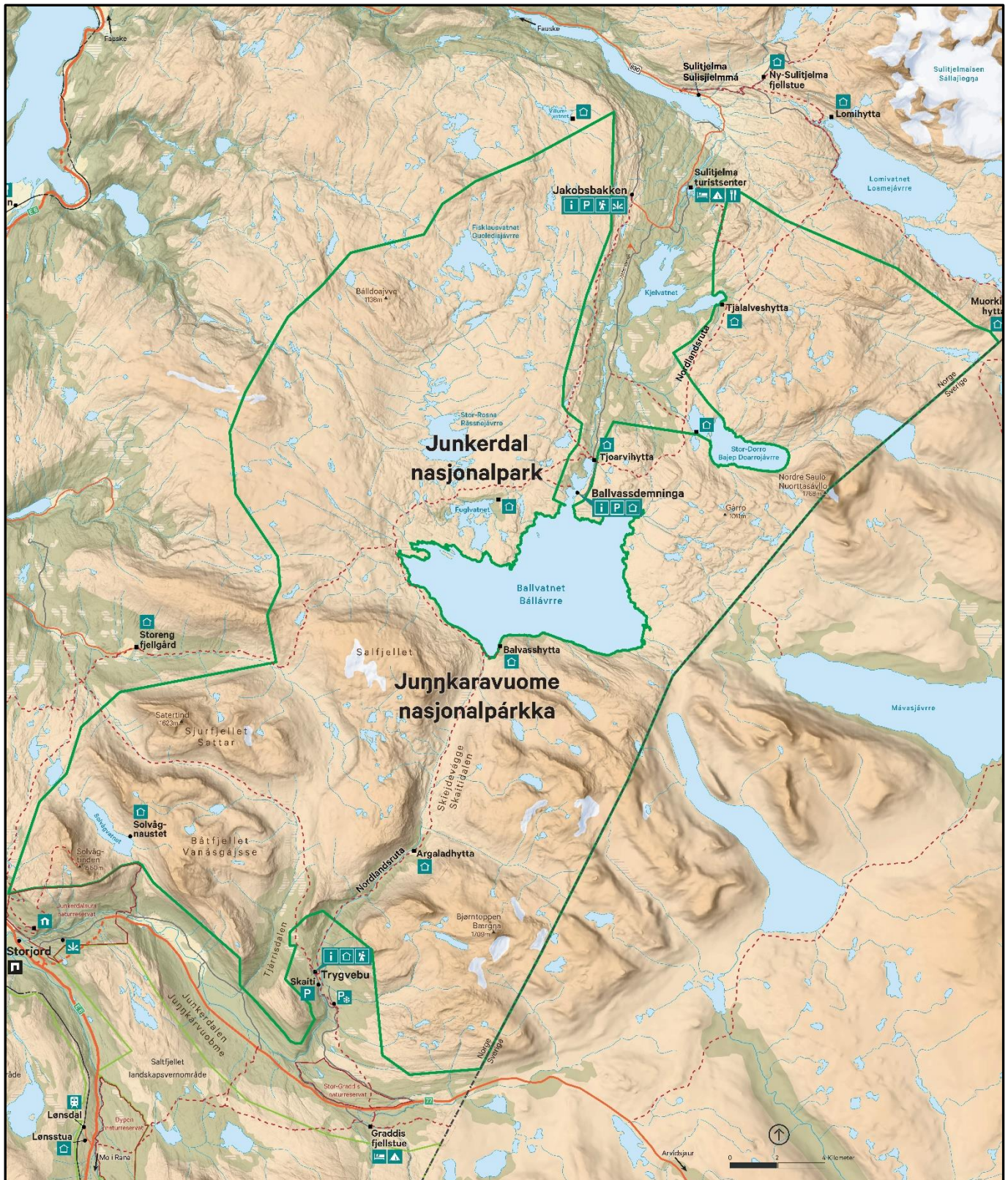
Et viktig prinsipp for besøksstrategien er at i de tilfeller det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

På oppdrag fra Regjeringen startet Miljødirektoratet i 2013 arbeidet med å lage en merkevare- og kommunikasjonsstrategi for Norges nasjonalparker, besøkssentre, nasjonalparklandsbyer og nasjonalparkkommuner. Formålet var:

- Vi skal gi nasjonalparkene en tydelig posisjon i markedsføringen av Norge som bærekraftig reisemål og som grunnlag for bred lokal verdiskaping.
- Vi skal gjennom besøksforvaltning legge til rette for og styre bruken av nasjonalparkene slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

Et sentralt begrep i denne sammenheng er besøksforvaltning, som av miljødirektoratet er definert som følger:

Å legge til rette for og styre bruken av en nasjonalpark slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapningen blir størst mulig, forståelse for vernet økes og verneverdiene ivaretas. (Miljødirektoratet 2015)

Figur 2: Oversiktskart Junkerdal nasjonalpark

2.1 Rammeverket

2.1.1 Verneformål og vernebestemmelser

Verneforskriften for Junkerdal nasjonalpark det juridiske rammeverket for nasjonalparken. Verneforskriftens formålsparagraf sier hvorfor nasjonalparken ble vernet, og er svært viktig for fremtidig besøksforvaltning.

Formålet med Junkerdal nasjonalpark er:

- å bevare et stort og tilnærmet urørt naturområde som sikrer biologisk mangfold med økosystemer, bestander, geologiske forekomster og kulturminner. Spesielt viktig er det unike plantelivet.
- Å stimulere til opplevelse av natur og landskap med få eller ingen inngrep gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv.

Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

Forskriften har også en rekke andre bestemmelser som er relevant for besøksstrategien.

Området er blant annet vernet mot inngrep av enhver art, men det finnes flere unntak som forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til etter søknad. All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. Forskriften er ikke til hinder for guidede fotturer eller turvirksomhet til fots i forbindelse med foreninger og utdanning. Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha tillatelse fra forvaltningsmyndighet, og er videre presisert i forvaltningsplanen. Innenfor nærmere avgrensede deler av nasjonalparken kan Miljødirektoratet ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.

2.1.2 Naturmangfoldloven

Ved utøving av offentlig myndighet, eksempelvis behandling av dispensasjonssøknader og arbeid med denne besøksstrategien skal naturmangfoldloven og prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn (jf. Nml § 7).

Naturmangfoldlovens formålsparagraf (NML § 1) sier at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser skal tas vare på gjennom bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskets virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

NMLs § 6 understreker at enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet (generell aktsomhetsplikt). Beslutninger som berører naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger (§ 8). Ved tvil

om effekten av påvirkning skal føre-var-prinsippet benyttes, og tvilen komme naturen til gode (§ 9). En påvirkning av et økosystem skal også vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for (§10). Videre skal kostnadene ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver (§11) og det skal benyttes miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet (§ 12).

Naturmangfoldlovens § 47 gir forvaltningsmyndighet hjemmel til å gjennomføre skjøtselstiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet.

2.1.3 Forvaltningsplan

Forvaltningsplanen inneholder en rekke retningslinjer som gir føringer for arbeidet med besøksforvaltning. Verneforskriften gir de juridiske bestemmelsene for et verneområde og setter restriksjonsnivået. En forvaltningsplan gir utfyllende retningslinjer om dispensasjonspraksis, forvaltning, tilrettelegging og skjøtsel og bidrar til å beskrive lovverkets praktiske betydning.

Junkerdal nasjonalpark har godkjent forvaltningsplan fra 2008. Forvaltningsplanen for Junkerdal nasjonalpark er under revidering. Dette arbeidet har foregått parallelt med besøksstrategiarbeidet. Besøksstrategien vil bli en integrert del av forvaltningsplanen.

2.1.4 Andre forhold

Gjennomføring av tilretteleggingstiltak kan også kreve behandling etter annet lovverk, for eksempel plan- og bygningsloven, motorferdselloven med flere.

Grunneiere og rettighetshavere i nasjonalparken beholder sin eiendomsrett, men berøres av verneforskriften og må forholde seg til denne. Dette er viktig å ha med seg i arbeidet med besøksforvaltning. Mange tilretteleggingstiltak krever grunneiers tillatelse før de kan gjennomføres. Anlegg av nye stier, broer, innfallsporter og rehabilitering av eksisterende stier er eksempler på tiltak som kan kreve godkjenning av grunneier. Dersom et tiltak kan gjennomføres som et skjøtselstiltak i regi av forvaltningsmyndigheten, faller kravet om grunneiers tillatelse bort, jmfør NML § 47.

2.2 Merkevarerstrategi - Norges nasjonalparker

Merkevarerstrategien for Norges nasjonalparker er en felles overordnet strategi, og visuell identitet for alle nasjonalparker, sentrer og øvrige verneområder. Merket er en invitasjon til besøk med slagordet «velkommen inn», og aktørene under merket er vertskap for naturopplevelser. Merkevarerstrategien for Norges nasjonalparker legger føringer for den visuelle utformingen av for eksempel skilt og tavler, og stiller også kvalitetskrav til

funksjonalitet, design og varighet til innretninger og infrastruktur som møter den besøkende. Det er et mål at den besøkende, uavhengig av hvilken nasjonalpark eller verneområde som besøkes, på samme måte skal ønskes velkommen, og få en sterk opplevelse av verneområdets kvalitet og verneverdi.

Målsetningen med det nye merket er å bedre opplevelsen for de besøkende, bedre vernet og gi større verdiskaping lokalt. Prinsippet er at verneområder som tåler mye besøk kan ta ut full effekt av merket gjennom maksimal eksponering, mens mer sårbare verneområder tar ut en mindre effekt gjennom mer forsiktig eksponering. Effekten styres gjennom graden av eksponering på nettsider, skilting, infrastruktur, etablering av utkikkspunkt (eller ikke), markedsføring og redaksjonell omtale.

Det nye merket skal først og fremst henvende seg til dem som i liten grad bruker og besøker vernede områder - besøkssenter, nasjonalparklandsbyer- og kommuner. Denne gruppen omfatter turister fra inn- og utland, lokale barnehager og skoler, tilfeldig forbipasserende og den delen av lokalbefolkningen som ikke besøker verneområdene på eget initiativ.

2.2.1 Innfallsporter

I Miljødirektoratets veileder «innfallsporter» defineres innfallsport som «*summen av utendørs tilrettelegging som møter og kanaliserer besøkende fram til en opplevelse av hele eller deler av verneområdet.*» En innfallsport kan ha en eller flere funksjon(er), som gjerne kan deles inn i tre overordnede kategorier: *utkikkspunkt, startpunkt og informasjonspunkt.* (Miljødirektoratet 2015)

1. Informasjonspunkt

- Etableres på steder hvor det er naturlig å stanse
- Skal formidle helhetlig utendørs-informasjon om nasjonalparken
- Samlokalisering av annen tilrettelegging/virksomhet bør prioriteres
- Omfang og innhold avpasses til stedet og formålet i besøksstrategien

2. Startpunkt

- Tilbud til besøkende som skal legge ut på vandring
- Etableres i tilknytning til etablerte turstier, som er identifisert som prioriterte i besøksstrategien
- Informasjon til turgåeren
- Tilrettelegges slik at langtidsparkering ikke skaper problemer

3. Utkikkspunkt, som skal tjene følgende formål:

- et tydelig utkikkspunkt å sende besøkende til
- et sted å søke informasjon om nasjonalparken
- en universelt utformet gangsti for besøkende med bevegelsesutfordringer
- et sted å oppleve nasjonalparken fra
- et utvalgt område som tåler økt besøk

- et kommunikasjonspunkt for å formidle verneverdiene og for å formidle hvordan besøkende kan ta del i vernet

2.2.2 Kommersielt merke – Norges nasjonalparker

Merkevaren Norges nasjonalparken åpner opp for at virksomheter med geografisk tilhørighet til en nasjonalpark kan søke om tillatelse til å benytte et spesiallaget merke for denne merkevaren sammen med logo for egen virksomhet i markedsføring av et produkt, tjeneste eller aktivitet. Det er laget egne merker for formålet (kommersielt merke) og det er nasjonalparkstyret som behandler søknaden og gir tillatelse. Bruk av kommersielt merke krever at nasjonalparken har en godkjent besøksstrategi.

Merket er utviklet for å gi en mulighet til å markedsføre en bedrift, aktivitet eller produkt i relasjon til Norges nasjonalparker. Merket er ikke et kvalitetsstempel, og representerer ikke en godkjenning, noen form for finansiering eller annen støtte fra nasjonalparken. I seg selv ligger det en kvalitet i å ligge i nærheten av en nasjonalpark, og intensjonen med merket er at de lokale bedriftene skal kunne nyte godt av dette.

3 Kunnskapsgrunnlaget

Kunnskap om verneverdiene og deres sårbarhet, reiselivsnæringen, de besøkende og brukerinteresser er et viktig grunnlag for besøksstrategien.

Bruks- og verneplan for Junkerdal nasjonalpark gir en detaljert beskrivelse av verneverdiene, kulturminner og ulike interesser i nasjonalparken. Dette er supplert med oppdaterte artskart, sårbarhetskartlegginger, kartlegginger i regi av oppsynet og andre bestillingsverk.

Det er i tillegg foretatt kartlegging og analyser av temaer som retter seg spesifikt mot arbeidet med besøksstrategien. Sammen med erfaringsbasert kunnskap danner dette materialet basis for arbeidet med mål, strategier og tiltak i besøksstrategien.

3.1.1 Vegetasjon og landskap

I Junkerdal nasjonalpark er landskapet variert. Topografisk er nasjonalparken todelt. De sentrale og nordlige delene av nasjonalparken er vide og åpne, med det store Ballvatnet i midten. Vestover glir viddelandskapet over i mindre dalfører, der vannet drenerer i retning Saltdal og fjorden. I sør har nasjonalparken et større innlandspreg, med langstrakte u-daler mellom høyreiste fjell. (Pedersen 2003)

Det er ikke gjennomført noen helhetlig naturtypekartlegging i Junkerdal nasjonalpark, men på bakgrunn av forarbeidene til vernet er noen områder klassifisert som «kalkrike områder i

fjellet» etter DN-håndbok 13. Områdene Store Rosna, Skoddefjellet, Beritvatnet, Dardi, Avvelunchoka, Skuortacohka er et stort kalkrikt område som karakteriseres for å være svært viktig i nasjonal sammenheng (A-verdi). Det er i tillegg flere mindre områder av baserik/kalkrik berggrunn spredt utover hele nasjonalparken. Kalkrik berggrunn bidrar til et høyt arts mangfold som gjør krevende og til dels sjeldne arter, spesielt av karplanter forekommende. I nasjonalparken finnes det en rekke «plantefjell» med stor botanisk artsrikdom. At plantelivet i Junkerdal/Ballvatnet ble vernet som plantefredningsområde så tidlig som i 1928, understreker områdets unike posisjon. (Per K. Bjørklund 2002)

Utbredelsen av karplanter, spesielt i de kalkrike områdene av nasjonalparken er godt kartlagt takket være frivillig innsats. Dette gir oss viktig kunnskap i forvaltningspraksisen og er et godt grunnlag for å vurdere sårbarhet.

Flere av vegetasjonstypene i nasjonalparken er generelt sjeldne så som kantlynghei (kantlyng – VU - sårbar) og reinroshei med lapprose (VU - sårbar). Mange planter har både sin sørligste og nordligste utbredelse i Junkerdal nasjonalpark. Av sjeldne planter man bare finner lengre nord kan fjellsolblom (NT – Nær truet), brannmyrklegg (VU - sårbar), svartbakkestjerne (VU - sårbar) nevnes. Andre arter har sin nordligste utbredelse i Junkerdal nasjonalpark som for eksempel høgfjellsklokke (NT – nær truet) og snøsoleie (NT – nær truet).

Junkerdal nasjonalpark har også forekomster av planter som er helt unike for området, eller som kun finnes på et svært begrenset antall lokaliteter i resten av landet. Nordlig bergjunker (VU - sårbar) er områdets særegenhet, og finnes nesten bare i Junkerdal nasjonalpark. Utbredelsen til nordlig bergjunker indikerer også til en viss grad hvor det er mest forekomster av interessante arter generelt. Den er angitt for å være sårbar på rødlista på grunn av få voksesteder og indikert fremtidig tilbakegang. Grønlandstarr (EN – sterkt truet) og fjellvalmue (EN – sterkt truet) er andre eksempler på sjeldne arter man finner i nasjonalparken.

Figur 3: Nordlig bergjunker (t.v) og fjellsolblom. Foto: Gunnar Rofstad og Oskar Pettersen

Det er også dokumentert fire små «palsmyrer» ved Ballvatnets vestbredde langs DNT-stien. Dette er de første registreringene av palsmyr i Nordland fylke, og naturtypen er sterkt truet på norsk rødliste for naturtyper. Palsmyrer består av palser av torv med en frossen kjerne, dannet som følge av permafrost. Rundt palsene er det en mosaikk av ulike myrtyper, dammer fra sammenfalte palser og torvmark uten permafrost. Mosaikken i palsmyrssystemene skaper et rikt mangfold av insekter, og dermed stor rikdom av en rekke fuglearter. Det er anbefalt å gjøre ytterligere undersøkelser for palsmyr i nasjonalparken.

Denne naturtypen vil forsvinne i et fremtidig varmere klima simpelthen fordi palsene tiner, og dammene og de våte myrområdene gror igjen til vanlig myr. (Geir Arnesen 2017)

Nordlandsruta passerer rett gjennom den sørligste av palsmyrene. Dette ble utbedret gjennom omlegging av sti og om lag 200 meter klopp i 2018, i regi av forvaltningsmyndigheten.

Figur 4: Reinrosehei i Rosnaområdet. Foto: Jim T. Kristensen, Statskog Fjelltjenesten

3.1.2 Dyre- og fugleliv

Junkerdal nasjonalpark er et viktig hekke- og leveområde for ande- og vadefugler, rovfugl og spurvefugler.

Kongeørn, Jaktfalk (VU – sårbar) og fjellvåk har flere kjente hekkelokaliteter i nasjonalparken.

Rosna og Fuglvass-området er et område bestående i en mosaikk av fjellhei, tørre rabber, elver, bekker, loner, små vann og myrdrag. Området har blitt vurdert for å ha nasjonal verdi for hekkende vade- og andefugl. Her er det årlig hekking av alle våre «fjellender» - Bergand (EN – Sterkt truet), Havelle (NT – nær truet), Svartand (VU – sårbar) og Sjørørre (VU). Storlom, smålom og svømmesnipe (NT – nær truet) er også vanlig i disse områdene. Brushane (VU – sårbar) er også dokumentert i området. Våtmarksfugl i dette området følges årlig opp av Statskog, Fjelltjenesten og må kunne sies å være godt kartlagt.

Øvre deler av Storengdalen er også et viktig våtmarksområde for flere vade- og andefugl.

Spurvefuglfaunaen er som forventet ut fra geografisk beliggenhet, men forekomster av lappspurv (EN-sterkt truet) i Rosnaområdet er verdt å merke seg.

Vade- og andefugler samt lomer er fuglegrupper som kan være sårbare for påvirkning, spesielt i hekke- og yngleperioden. Dette kan ha sammenheng med reirplassering og skyhet, i tillegg til andre biologiske faktorer som lav reproduksjon.

Mange rovfuglarter starter hekkeforberedelsene allerede i mars, noe som gjør at den sårbare sesongen blir betydelig lengre enn for andre fuglegrupper. Rovfugl hekker gjerne mer utilgjengelig, i bratte fjellhyller eller elvedaler, og vil være mer beskyttet mot forstyrrelser enn bakkehekkende fugl. I Junkerdal nasjonalpark er det imidlertid flere hekkelokaliteter i relativt små og eksponerte berg som lett kan forstyrres.

Jerv og gaupe har fast tilhold i nasjonalparken og bjørn streifer regelmessig innom. Det er nærliggende å tro at områdets egenart på vegetasjon og botanikk også gir grunnlag for en mangfoldig insektsfauna. Selv om det ikke er utført noen systematisk kartlegging på området, bekrefter funn av spesielt dagsommerfugler områdets potensiale for nye funn av sjeldne og krevende arter. I Rosna/Fuglvatnområdet er det også registrert et stort antall og enkelte sjeldne funn av krepsdyr i tilknytning til vann. Dette gir igjen et godt næringsgrunnlag for fiskeartene ørret og røye, som de eneste fiskeartene i nasjonalparken.

Figur 5: Fjellvåk, en vanlig rovfugl i nasjonalparken. Foto: Kurt Erikstad

3.1.3 Kulturminner og historisk bruk

I Junkerdal nasjonalpark er kulturminnene i stor grad knyttet til samisk bruk fra omkring 1500/1600-tallet og fremover. Spor etter reindriftsamenes bruk av området finnes i rikt monn. De fleste registreringene befinner seg nede i dalførene ofte knytta til vann og elver.

Det dreier seg i hovedsak om gammer, gammetufter, hellere, graver, gjerder og arran (ildsteder). Man finner også spor som er knyttet til jakt og fangst fra tiden forut for tamreindrift. Det er blant annet registrert fangstgroper/fangstanlegg i Tjårrisdalen.

Ut over 1800-tallet ble innlandsdalene i økende grad kolonisert av ikke-samiske som drev et «utmarksbasert jordbruk». Daler som for eksempel Storengdalen, Tjårrisdalen, Skaitidalen og Vassbotn var viktige områder for beite, førsanking og skogsdrift. I dag finner man høyløer og utmarksslåtter fra denne tiden inne i nasjonalparken. Man kan også finne «nyere» kulturminner som kan knyttes til jakt og fiske i nasjonalparken, deriblant gamle jaktbuer og båter. Argaladhytta i Skaitidalen, som i dag er en turistforeningshytte var opprinnelig bygget som en jakthytte av bygdefolket lengre ned i dalen. Ved sørenden av Fuglvatnet som bare skiller seg fra Ballvatnet med en tynn landstripe og noen høydemeter, ligger en trallebane for å dra over båter med. Båttrekket er fortsatt i bruk og regnes for å være et kulturminne fra nyere tid.

Også letingen etter mineralforekomster på begynnelsen av 1900-tallet har satt sine spor. Selv om det ikke har vært noen aktiv gruvedrift inne i nasjonalparken, finnes det flere spor etter prøvedrift etter drivverdige forekomster av svovelkis i nasjonalparken.

Det er en konsentrasjon av kulturminner i områdene vest for Ballvatnet og rundt Fuglvatnet/Rosna. Også Tjårrisdalen og Skaitidalen peker seg ut for å være viktige områder. Samlet sett regnes kulturminnene i Junkerdal nasjonalpark til å ha stor verdi. De aller fleste kulturminnene ligger et stykke unna sti og vil svært ofte være vage og vanskelige å se. I forarbeidene til vernet ble kulturminnene i nasjonalparken derfor vurdert til å være lite sårbare og utsatt for skader. Skilting og informasjon om kulturminner i tilknytning til kulturminner nært sti og utfartsområder kan vurderes som et avbøtende tiltak. (Barlindhaug 2002)

Figur 6: Argaladhytta. Opprinnelig en gammel jaktbu og et «moderne» kulturminne, nå er den en koselig DNT-hytte midt i Skaitidalen.

3.2 Ferdsel og sårbar natur

Ferdsel har effekter på natur- og kulturmiljø, og besøksforvaltning handler i stor grad om å redusere den negative effekten av ferdsel og bruk. I arbeidet med besøksforvaltning er det derfor spesielt viktig å ha kunnskap om hvilke naturverdier som er sårbare med tanke på ferdsel og friluftsliv.

Sårbarhet vurderes ut fra hvor sannsynlig det er at naturen blir eksponert for ferdsel og i hvor stor grad denne eksponeringen fører til forstyrrelser eller slitasje på naturmiljø. Det er altså forholdet mellom natur og påvirkning som blir vurdert. En sårbarhetsvurdering vil være utgangspunktet for å vurdere behovet for å gjennomføre besøksforvaltningstiltak i et verneområde.

Mange områder i Junkerdal nasjonalpark ligger svært utilgjengelig slik at omfanget av ferdsel begrenser seg. Nasjonalparken har imidlertid et omfattende sti- og hyttenett som blir utsatt for en del ferdsel.

Sommeren 2017 ble stiene mellom Trygvebu-Balvasshytta, Ballvassdemninga-Fuglvatnet og første delen av stien opp til Solvågtinden sårbarhetsvurdert av Norsk institutt for naturforskning. Dette arbeidet var et ledd i et metodeutviklingsprosjekt, og erfaringer fra blant annet Junkerdal nasjonalpark har resultert i håndboken «Sårbarhetsvurdering av ferdselslokaliteter i verneområder for vegetasjon og dyreliv». Håndboka er tenkt som et verktøy forvaltninga selv kan bruke for å sårbarhetsvurdere utvalgte lokaliteter. En slik sårbarhetsvurdering skal gi grunnlag for prioriteringer, synliggjøre behov for tiltak og dokumentere forvaltningens valg av løsninger.

Sårbarhetsvurdering Nordlandsruta

Sommeren 2019 ble hele «Nordlandsruta» (for beskrivelse av «Nordlandsruta» se i kapittel om friluftsliv) gjennom Junkerdal nasjonalpark, som strekker seg fra Lomi i nord til Trygvebu i sør, sårbarhetskartlagt med tanke på vegetasjon og dyreliv. Arbeidet ble gjennomført av forvalterne selv, og kan karakteriseres for å være et utfyllende arbeid av det NINA gjorde i 2017. Arbeidet ble prioritert på grunn av forventninger om økt ferdsel (vitalisering av «Nordlandsruta») og for å vurdere mulighetene for å bruke sykkel langs denne traséen.

Med håndboka registrerer man sårbare enheter for vegetasjon og dette er områder som har lav slitestyrke og/eller dårlig evne til gjenvekst. For dyreliv registreres funksjonsområder og livsmiljøer for arter som er sensitive for forstyrrelser

Dagens bruk av Nordlandsruta har ikke resultert i store slitasjeskader eller ført med seg store forstyrrelser på sensitivt dyreliv. Potensialet for slitasje er imidlertid stort i enkelte områder, spesielt med tanke på en forventning om økende ferdsel og interesse for bruk av sykkel. Tidligere gikk stien over en av de sårbare palsmyrene på vestsiden av Ballvatnet, men dette er nå utbedret ved at stien er lagt om og klopplagt. Langs stinettet er det flere sårbare enheter både med tanke på vegetasjon og funksjonsområder for dyreliv. Eksakte plasseringer av de sårbare enhetene og funksjonsområdene for dyreliv, samt «spesielle tilfeller» er nærmere beskrevet i rapporten og tilgjengelig for oss gjennom digitale kart. Det er viktig å bemerke seg at vurderingene som er gjort i stor grad er overførbare til andre deler av stinettet i nasjonalparken, selv om disse ikke er sårbarhetsvurdert.

Sensitiv vegetasjon

Myr med vegetasjonsdekke/fuktsig/blauthøl

- Langs hele Nordlandsruta i nasjonalparken er det mange fuktsig/blauthøl og mindre myrområder som enda ikke er klopplagt. Slike områder har dårlig slitestyrke, men i flate områder slik som tilfellet for det meste er i Junkerdal nasjonalpark har disse god evne til gjenvekst dersom påvirkningen opphører. I enkelte tilfeller fører slike bløte områder/myrer til bred ferdsel ved at folk unngår de bløte partiene i midten av stien. Slitasjen blir dermed bredere og bredere etter hvert som tiden går. Aktuelle tiltak vil være omlegging av stien eller klopplagging både for å skåne de bløte områdene, men også for å kanalisere ferdselen. Det må utarbeides en samlet plan for omlegging av sti og fremtidig klopplagging av blaute stiområder i nasjonalparken.

Brink/bratt skrent

- Enkelte steder går stien over bratte brinker/kneiker, gjerne i løsmasseavsetninger/fint substrat hvor erosjon lett oppstår når vegetasjonen slites bort. Dette kan bli problematisk dersom stiene vaskes ut av store regnskyll og blir djupe og vanskelig fremkommelig. Dette kan med andre ord forverres av regn selv om ferdselen opphører. Blir stiene djupe nok fører dette til at folk finner seg alternative stier rundt og slitasjeproblematikken forskyver seg i bredden. Til slutt ender man opp med en unødvendig bred sti. Knekkpunktet i øvre del av brinken er særlig utsatt fordi den har tynt vegetasjonsdekke, og liten evne til å gjenvekst som følge av eksponert beliggenhet. Dette er foreløpig ikke et stort problem, men viktig å ha i tankene fremover, spesielt ved bruk av sykkel. Enkelte områder kan det vurderes å legge om stien, eventuelt forsterke den ved steinsetting.

Figur 7: Eksempel på bratt brink/skrent til venstre, og et rabbeområde etter en bratt brink/skrent til høyre

Rabber

- Etter en brink passerer gjerne stien over eksponerte rabber hvor en ser antydninger til slitasje fordi dette er områder det er lett å bevege seg utenfor stien. Disse er i tillegg ofte utkikkspunkter i landskapet hvor folk stopper opp. Evnen til gjenvekst i slike områder er dårlig fordi slike områder er tørre og eksponerte. Foreløpig ser man bare begynnende slitasje enkelte steder langs Nordlandsruta. Vanskelig å få gjort noe med, men kanaliserende tiltak som steinsetting samt forebyggende tiltak i form av informasjon kan bli aktuelle.
- Det er enkelt å bevege seg flere steder utenom sti i nasjonalparken. Dette er gjerne tørre lavheier og rabber med både dårlig slitestyrke, og liten evne til gjenvekst. Bedre merking i enkelte områder kan føre til at folk i større grad holder seg på stien. Dette er spesielt gjeldende for stien mellom Tjoarvi – Lomi.

Funksjonsområder dyreliv

Viktig rasteområde for vade- og andefugl/Innsjø dam/Hekkeområde for lom/Hekkeområde for rovfugl

- Områdene rundt stien Tjoarvi-Fuglvatnet-Rosna er et svært viktig raste- og hekkeområde for en rekke sårbare vade- og andefugler, små- og storlom. Her finner man en mosaikk av vierdominerte fjellheier, elver, bekker, loner, myrdrag samt større og mindre innsjøer. Området inkluderer hele fem av de beskrevne sensitive funksjonsområdene for dyreliv i NINAs håndbok om sårbarhetsvurdering. Brushane er også dokumentert i området. Her er også et kjent hekkeområde for rovfugl, med flere kjente reirlokalteter av kongeørn, jaktfalk og fjellvåk. Samlet sett karakteriseres området for å være svært sårbart, spesielt i hekkeperioden. Fuglene starter hekking på våren i forbindelse med vårløsning og isgang. Dette er en «mellomperiode» med generelt lite ferdsel i fjellet. Ferdsel i dette området styres i stor grad av når Ballvassvegen åpnes. Som regel åpner denne i månedsskiftet juni – juli, og da er trolig den mest sårbare perioden for disse artene over. Ferdsel tidlig i denne perioden kan allikevel berøre enkelte arter. Aktuelle tiltak vil være å kanalisere ferdselen strengt akkurat i dette stipartiet. Hundeiere må oppfordres til å holde hundene i bånd også utenom de generelle båndtvangsbestemmelsene. Forebyggende informasjonsmateriell kan vurderes som tiltak.

Tamrein

- Langs Nordlandsruta beveger man seg gjennom ulike funksjonsområder for tamrein. Fra Ballvassdemninga og mot Skaitidalen går man gjennom reindriftens vårbeite/kalvingsland. Ferdselen langs Nordlandsruta er imidlertid sterkt begrenset til barmarkssesongen juli-oktober og forstyrrelser i dette området antas først og fremst å ramme rein på sommerbeite og viktige trekkleder. Den frodige Skaitidalen er viktige vår og høst-beiter, i tillegg overlapper stien med en viktig flyttlei. En økning i ferdsel

utenom høysesong vil kunne virke negativt inn på tamreinens bruk av viktige beiteressurser nede i dalen. Forebyggende arbeid vil være god dialog med reindriften, samt forebyggende informasjon «hvordan ferdes i reinbeiteland». Erfaringer fra Arktis viser at slik informasjon både er sterkt verdsatt og etterfulgt.

Sti Solvågtinden

Stien til Solvågtinden er ikke merket i snaufjellet på tross av at dette er en populær topptur sommerstid. Stiens første del går på en godt opparbeidet og robust kjerreveg. Etter Storjordfjellkoia går det tydelig sti oppover den bratte skogslia. Stien blir mer og mer utydelig og forsvinner mer eller mindre etter Trektvatnet på ca. høyde 850 moh. Herfra finner folk sine egne veier opp til toppen.

NINA sårbarhetsvurderte stien fra Storjordfjellkoia og frem til stien forsvinner. Stien er foreløpig ikke veldig slitt, men går gjennom sårbare vegetasjonsområder med stort potensiale for slitasje. Man ser begynnende slitasje langs stien, og økende ferdsel uten iverksettelse av tiltak kan bli en utfordring.

I skogen etter Storjordfjellkoia passerer man en del blauthøl og fuktsøkk med begynnende slitasje. Både i skogen og over skoggrensa er det også mange små bratte kneiker og brinker med ustabil substrat der erosjon fra vann sannsynligvis vil øke dersom slitasjen øker. Over skoggrensa passerer man noen tørre rabber med vegetasjonsdekke på laus mineraljord som lett eroderer, og med svært dårlig grunnlag for gjenvekst dersom det oppstår slitasje. Her ferdes folk bredt som følge av det er enkelt å ferdes og ikke-eksisterende merking. Dette resulterer i slitasje over et større område enn nødvendig (**figur 4**). Faren for ytterligere erosjon ved store regnskyll er til stede. I tillegg vokser den norske ansvarsarten og svært sjeldne Grønlandsstarr tett på stien i disse rabbeområdene. Økt slitasje og tråkk kan være en trussel for arten.

Det konkluderes med at dette er en svært vanskelig sti å gjøre tiltak på. Opp gjennom de bratte brinkene er det få egne tiltak som kan begrense slitasje. Stien kan bli djup ved store regnskyll. Den kan vurderes å lede bort vann ved hjelp av «stikkrenner» over de mest utsatte områdene. Det burde informeres om sårbar vegetasjon og forekomsten av Grønlandsstarr langs stien. Stien må merkes tydelig hele veien og folk må oppfordres til å holde seg på den. Stien må merkes hele veien til toppen for å unngå at det etableres flere stier.

Økt bruk av stien mot Solvågtinden vurderes i sårbarhetsvurderingen til NINA å få liten betydning for dyrelivet. For tamrein vurderes økt bruk av stien til å få moderat betydning. (Dagmar Hagen 2018)

Figur 8: rabbeområde på tur opp til Solvågztinden med tynt vegetasjonsdekke. «Bred ferdtsel» med flere stier.

Sårbarhetsanalyse Ecofact 2017

I 2017 gjennomførte Ecofact en sårbarhetsanalyse for hele Junkerdal nasjonalpark. Formålet var blant annet å få et bedre grunnlag for vurdering av kjøring med barmarkskjøretøy i nasjonalparken. De sårbare områdene er modellert ut fra satellittbilder og befaringer. En overflatetype kan være sårbar fordi den lett påvirkes av tråkk og slitasje, eller fordi den har liten/ingen evne til gjenvekst hvis den først blir ødelagt. For Junkerdal nasjonalpark ble tre overflatetyper karakterisert for å være interessante å modellere forekomsten av:

1. Våtmarksområder med dominans av starr (mest nordlandsstarr)
2. Mose/algedominerte snøleier med fragmentarisk karplantedekke
3. Steinete rabbeområder med fragmentarisk vegetasjonsdekke

Arbeidet har resultert i et kart over disse tre overflatetyperne som er relevant for all ferdsel i nasjonalparken. Rapporten inkluderer også et forslag til hensynssoner for motorisert ferdsel. Den er et nyttig verktøy i forvaltninga og ligger til grunn både i dispensasjonspraksisen og i arbeidet med besøksforvaltning. (Geir Arnesen 2017)

3.3 Kunnskap om friluftsliv

Fra 2011 til 2016 ble det gjennomført kartlegging og verdisetting av friluftsområder i alle Nordlands kommuner i regi av Nordland fylkeskommune. Det var Kommunene og friluftsrådene som gjennomførte kartlegginga. Kartene er tilgjengelig gjennom miljødirektoratets kartverktøy naturbase. Ikke overraskende har områdene nord for Ballvatnet, områdene tilstøtende Ballvassvegen, etablerte stier og turen til Solvågtinden fått «svært stor verdi» for friluftslivet. De vanskelig tilgjengelige områdene uten noen spesiell form for tilrettelegging, særlig vestover mot Saltdalen og øst for Skaitidalen er også viktige, men karakterisert for å ha mindre betydning for friluftslivet. (Miljødirektoratet 2016)

Bruken i nasjonalparken kan for det meste knyttes til «tradisjonelt friluftsliv»: Fotturer, skiturer og tradisjonelle høstingsaktiviteter som jakt, fiske og bærplukking. Dette har også vært viktige aktiviteter i et historisk perspektiv. Det er mange lokalt tilknyttede brukere av nasjonalparken, og mange har et sterkt forhold til disse områdene. Hvem, hvor mange og hvordan folk bruker nasjonalparken er nærmere beskrevet i kapitlet om ferdselsregistreringer og brukerundersøkelse.

I nord er det først og fremst stier, bruer og hytter som sørger for kanaliseringen av ferdsel. Jakobsbakken, Daja, Tjoarvi og Balvassdemningen er de viktigste innfallsportene til nasjonalparken fra nordsiden. Risevatn/Kjelvatnet, Soki, Botn, Sagmoen og Furuhaugen er også kjente utfartssteder til nasjonalparken, men ikke fullt så mye brukt som de tre førstnevnte. Ser man de nordlige områdene i nasjonalparken under ett, er dette definitivt den mest brukte delen av nasjonalparken. Mye av bruken er knyttet til de nesten 750 hyttene fra de store hytteområdene rundt Risevatnet, Kjelvatnet og nordover. Veien mot Balvassdemningen sørger også for en helt unik tilgang til området, og er naturligvis svært viktig for bruksmønsteret i fjellområdet her. Lettgått terreng, rike bærområder og fiskemulighetene i og rundt Ballvatnet fører til stor aktivitet i dette området i sommerhalvåret. Særlig er Rosna og Fuglvatnet populære områder for fiske. Det er båtutleie på Rosna organisert gjennom Sulitjelma jeger og fiskeforening. Rikt fugleliv og særegen flora gjør også disse delene av nasjonalparken til et attraktivt sted for naturinteresserte.

For områdene sør i nasjonalparken er ferdselen sterkt knyttet til dalførene og det eksisterende stinettet, og bruken for det meste knyttet til tradisjonelt friluftsliv. Storjord, Storengdalen og Skaiti er de mest brukte innfallsportene i tilknytning til nasjonalparken i dette området. Storjord er et naturlig stoppested langs E6, og et knutepunkt i seg selv med både Nordland nasjonalparksenter og Saltdal turistsenter. Her er det 20 kilometer tilrettelagte stier, og flere gode turmuligheter. Statskog er en svært viktig aktør for tilretteleggingen for friluftsliv på Storjord. Solvågtinden er et landemerke, og et yndet turmål som også trekker folk utenfor Saltdal kommunes grenser. Årlig arrangeres det turer hit både i regi av turistforeningen og som skoleturer. Betraktninger ut ifra ferdselsregistreringer gjør at vi anslår et besøkstall på om lag 800-1000 personer, men tallet er økende. Ellers er både Skaiti og Storengdalen først og fremst et utgangspunkt for de som går langturer langs DNT-nettet og viktige startpunkter for lokalbefolkningen. Skaiti er også et godt område for rypejakt, som også trekker til seg jegere fra hele Nordland.

Et velutviklet sti- og hyttenett gjør at flere bruker området til langturer. Om vinteren stenges Ballvassvegen, og trafikken inn mot disse områdene reduseres betraktelig. Vinterbruken er

dårlig undersøkt i nasjonalparken, men bruken på denne tiden av året er nok i hovedsak knyttet til utfart fra Sulitjelma. Vinterutfarten i nasjonalparken skjer i hovedsak fra Jakobsbakken og ut fra de store hytteområdene rundt Risevatnet og Kjelvatnet. Fra Jakobsbakken går ferdselen i grove trekk langs den sommermerka DNT-stien sørover, hvor man kommer inn i nasjonalparken i overkant av Annavatnet. Her kan folk ferdes langt innover de flate viddene mot Fisklausvatnet/Beritvatnet/Nienna. På godværsdager og i påsketider kan utfarten være stor i dette området. Fra Risevatnet og Kjelvatnet går vinterutfarten for det meste østover mot Dorro. Mange følger den kjente «Y-dalen» mot Dorro.

Ellers er det gode skiløyper i randsonene av nasjonalparken. Kobberløpstraséen (Kobberløpet – se kapittel om næringsvirksomhet knyttet til Junkerdal nasjonalpark) følger Ballvassvegen opp til Tjoarvihytta før den snur i en sløyfe på om lag 43 km. Sulitjelma som «skidestinasjon» er nærmere beskrevet i kapitlet om næringsvirksomhet. På andre siden av dalen fra Jakobsbakken er det etablert en alpinbakke (Sulitjelma fjellandsby). Utfart til nasjonalparken fra skitrekket er imidlertid antatt å ha begrenset omfang, da toppen av skitrekket mer eller mindre er en «selvstendig» topp i terrenget. Skitrekket har heller ikke merket noe spesielt behov for slike turer, selv om de tilbyr «enkeltturer».

Hundekjøring drives i begrenset omfang innenfor nasjonalparken, men ferdsel oppover Skaitidalen og over Ballvatnet skjer. Reiselivsbedrifter knyttet til nasjonalparken benytter seg imidlertid av hundekjøring, men det meste av kjøringen foregår i randsonene. Det er blant annet en fast hundekjøringstrasé på Kjelvatnet. Reiselivsbedriften Fjellfarer A/S lokalisert på Jakobsbakken tilbyr hundekjøring til sine gjester. Da leier de inn hundekjørere fra bygdene rundt nasjonalparken til dette formålet.

Figur 9: Hyttefolk setter sine egne skispor i fjellet. På tur østover mot nasjonalparken. Nordre-Saulo i bakgrunnen. Foto: Kåre J. Pettersen

3.3.1 Stier og åpne hytter

Merka stier

Bodø og omegn (BOT) og Sulitjelma turistforening(SOT) har et godt utviklet stinett i Junkerdal nasjonalpark, og er til sammen ansvarlig for ca. 105 kilometer sti innenfor nasjonalparken. Skillet mellom ansvarsområdene til de to turistforeningene i nasjonalparken går på vannskillet i Skaitidalen. Nord for punktet hvor vannet renner i retning av Ballvatnet er det SOT som er ansvarlig for sti- og hyttenettet, og sør for dette punktet overtar BOT.

Hovedruten er nærmere beskrevet under Nordlandsruta og går fra Lomivatnet i Nord til Skaiti i sør. Nord for Kjelvatnet går det en merket DNT-sti opp til Nordlandsruta og Tjaleshytta. Går du langs Nordlandsruta passerer du Tjaleshytta, Tjoarvhytta, Balvasshytta, Argalad og Trygvebu som alle er ubetjente DNT-hytter. Jakobsbakken er et utgangspunkt for en rekke turer, men hovedferdselen går langs DNT-stien som går rett sørover. Etter om lag 2 kilometer deler stien seg, en som går rett sørover mot Ballvatnet/Tjoarvhytta og knytter seg på resten av stinettet i dette området, blant annet Nordlandsruta. Den andre går i sørvestlig retning og ender opp på Vassbotnfjell i Saltdal.

Tjoarvhytta er utgangspunkt for flere turer, og er på mange måter et knutepunkt i nasjonalparken. Lengre sør i nasjonalparken er stinettet sterkt knyttet til de ulike dalførene. Fra Skaiti og Trygvebu har man valget om å gå Skaitidalen opp mot Balvanet (Nordlandsruta)

eller inn Tjårrisdalen. Etter 8 kilometer oppover Tjårrisdalen deler stien seg igjen inn Rykkjedalen og en som ender opp i innerst i Storengdalen. Fra Daja turistsenter går det også en merket sti rett østover mot Tjalpi/Kong Oscar som knytter seg på Nordlandsruta etter om lag 6 kilometer. Denne stien er tilrettelagt som en «geologi-natursti» og ble tilrettelagt i forbindelse med nedleggelsen av den siste gruva i Sulitjelma på begynnelsen av 90-tallet. Stien er imidlertid dårlig merket fra startpunktet i Sulitjelma turistsenter og informasjonsplakatene bærer preg av å være dårlig vedlikeholdt.

Nordlandsruta

Nordlandsruta strekker seg fra Børgefjell i sør og Narvik og Ofoten i nord. I Junkerdal nasjonalpark utgjør nordlandsruta hele 60 km fra nasjonalparkgrensa i Skaitidalen i sør og til Lomi i nord. «Nordlandsruta» ble lansert på 80-tallet som et samarbeidsprosjekt mellom aktuelle turistforeninger, Nordland fylkeskommune og Statskog. Ruta ble merka og 40 turistforeningshytter ble knytta sammen, det ble også laga en egen brosjyre. Det er igjen satt i gang et arbeid for å vitalisere Nordlandsruta gjennom et prosjektarbeid med varighet 2018-2022. Her tas det sikte på å gjøre Nordlandsruta til en internasjonalt kjent vandrerute med egen merkevare.

Andre stier

I tillegg til turistforeningens merking er det en rekke umerkede stier som går inn til de eksempelvis de private hyttene og fiskevann i nasjonalparken. Turen inn til Rosna er skiltet av Statskog og tar av fra Nordlandsruta etter om lag en kilometers gange i sørlig retning fra Balvassdemningen. Fra Tjoarvihytta går det også en sti østover til den store innsjøen Mavas på svensk side av nasjonalparken.

Hytter og Overnattingsmuligheter

Innenfor nasjonalparken er det 6 ubetjente hytter

- **Argaladhytta** (Bodø og omegn turistforening, BOT), 8 km oppover Skaitidalen, 2 bygninger oppsatt henholdsvis i 1912 og 2010, 7 sengeplasser totalt.
- **Balvasshytta** (Sulitjelma turistforening, SOT), ved Ballvatnets Sørlige bredd øverst i Skaitidalen, 2 bygninger med ny sikringshytte i 2018, totalt 12 sengeplasser. Uthus med vedbod. Adkomst langs sti fra Balvassdemningen, Tjoarvi eller Skaitidalen.
- **Tjalaneshyttta** (SOT), oppsatt 1992, rett ved Tjålanisjávrrer nord-øst i nasjonalparken, 25 sengeplasser. Adkomst langs sti fra Lomi eller Daja.
- **Sølvbekknaustet** (Sulitjelma jeger- og fiskeforening), enkelt naust ved Sølvbekkvatnet vest i nasjonalparken som kan overnattes i så lenge båten er ute. Ikke vedovn. 4 sengeplasser. Adkomst langs sti mellom Jakobsbakken og Vassbotnfjell.
- **Fuglvannshyttta** (Sulitjelma jeger- og fiskeforening), hytte i to adskilte deler ved Fuglvatnet med 4 sengeplasser i hver del. Adkomst langs Nordlandsruta.
- **Solvåгнаustet** (Saltdal jeger- og fiskeforening) Enkelt naust med 3 sengeplasser og muligheter for vedfyring. Adkomst fra Solvågli i Junkerdal og sti opp til Solvågvatnet.

I og rundt innfallsportene er det i tillegg mange muligheter for ubetjent overnatting:

- **Tjoarvhytta (SOT)**, ved vegen mot Balvassdemningen ca. 12 km fra Sulitjelma. Ligger akkurat i «kilen» mot Ballvatnet som ikke er en del av nasjonalparken. Utgangspunkt for turer både østover og vestover i nasjonalparken. 8 sengeplasser.
- **Naust ved Ballvassdemningen (SJFF)** – Innredet naust med 4 sengeplasser ved vegens endepunkt og Ballvatnet.
- **Trygvebu (BOT)** – Innerst i Skaiti. Stor hytte med 20 sengeplasser – ofte et utgangspunkt for ferdsel oppover Skaitidalen/Tjårrisdalen. Knytter også sammen resten av hyttenettverket i og rundt Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.
- **Lomihytta (SOT)** – Ved Lomivatnets nord-vestlige bredd. 4 sengeplasser. Adkomst langs sti fra parkering ved Lomi.
- **Ny Sulitjelma fjellstue (SOT)** – En stor hytte mellom Lomivatnet og Sulitjelma. 26 sengeplasser. Innlagt vann og strøm. Ofte et utgangspunkt for turer i «Sulitjelmamassivet». Adkomst langs vei (ikke vinterbrøytet) fra Sulitjelma.
- **Muorki-hytta (SOT)** – Østenden av Eidevatnet, helt ved Svenskegrensa. 8 sengeplasser. Adkomst langs sti fra Lomivatnet.
- **Storeng fjellgård (Privat, men avtale med BOT)** – Må avtales privat. Ved øverste gården i Storengdalen ved vinterbrøytet veg. 4 sengeplasser.
- **Storjordfjellkoia (Statskog)** – Åpent husvære i Junkerdalsura naturreservat eid av Statskog. I Storjordfjell, langst stien opp til Solvågtinden. 6 sengeplasser.
- **Storjordstua (Nordland nasjonalparksenter)** – Hytte på Roparneset nedenfor nasjonalparksenteret. 8 sengeplasser, vedfyring og gass. Vann i kran utenfor.
- **Hytte ved Villumsvatnet** (Sulitjelma jeger- og fiskeforening) Hytte med 4 sengeplasser, vedfyring og gass. Naust og båt. Adkomst fra Jakobsbakken eller Sagmo (sommer)
- **Hytte ved Dorro** (Sulitjelma jeger- og fiskeforening) Hytte helt på grensen til nasjonalparken. 6 sengeplasser, ved og gass. Naust og båt. Følg sti til Dorro

Andre betjente overnattingsalternativer i og rundt nasjonalparken og innfallsportene er videre beskrevet i kapitlet om næringsaktører rundt Junkerdal nasjonalpark.

Figur 10: Over brua ved Ballvatnets innløp på tur til Balvasshytta

3.3.2 Tilretteleggings- og informasjonstiltak

Innfallspor

I forbindelse med vernet i 2004 ble det gjort flere avtaler om opprettelse av innfallspor til nasjonalparken. I noen tilfeller er det kjøpt opp grunn for etablering av parkeringsplasser både på statlig og privat grunn.

Innfallsporene i og rundt nasjonalparken er relativt sparsommelig tilrettelagt. Stort sett er de bestående av stativer med informasjonsplakater om nasjonalparken. Disse begynner å bli solfalmede og modne for utskiftning.

På Balvassdemningen har Statskog i samarbeid med forvaltningsmyndighet etablert et informasjonsrom i tilknytning til Statskogs naust ved Ballvatnet. Rommet er utstyrt med en elektronisk informasjonsportal, informasjonsplakater, brosjyrer og bord og stoler. Den elektroniske løsningen i form av en «touch-skjerm» trenger imidlertid en opprusting. På Balvassdemningen er det også etablert et utedo, men dette begynner å bli gammelt og nedslitt.

Langs det etablerte stinettet markeres inngangen til nasjonalpark med tradisjonelle «løveskilt».

Broer

10 av broene i nasjonalparken ligger langs Nordlandsruta. Eiere av broer i nasjonalparken (fra sør til nord):

Bro Raudvollen (Skaitielva) – Statskog

Bro Arggalájjåhkå – Statskog

Bro Hujtejåhkå - BOT

Bro Skaitelva, utløp Ballvatnet – SOT

Bro Låggejåhkå – SOT

Bro Rosnaelva – SOT

Bro Dorroelva – SOT

To mindre elver som renner ut nordenden av Tjálanisjávrre – SOT

Bro Valfarjåhkå – SOT

Bro Tjåresjåhkå – Junkerdal grunneierforening

Det er fortsatt utfordringer med elvekryssinger i nasjonalparken, og spesielt langs Nordlandsruta. Både i Skaitidalen og langs Ballvatnet møter man flere elver som ikke lar seg krysse tørrskodd, og som i perioder kan være flaskehalser for friluftslivet. I deler av året, og tidlig i barmarkssesongen kan vannføringen i elvene være så stor at mange heller velger å snu.

Arbeidet med denne besøksstrategien sparket imidlertid liv i en del gamle planer om å bygge bro over de to største utfordringene - Låggejåhkå og Hujtejåhkå. Sommeren 2021 ble det derfor bygget to nye broer over disse elvene etter initiativ og finansiering fra forvaltningen, Statskog og SOT. Broen over Låggejåhkå ble bygget av SOT og ble finansiert som et spleiselag 50/50 mellom SOT og forvaltningen. Broen over Hujtejåhkå ble finansiert av forvaltningen, bygget av Statskog, og eies av BOT. Broene ble ikke plassert i direkte tilknytning til DNT-stien, slik at det vil være behov for noe omlegging av stien. Dette har bedret situasjonen langs Nordlandsruta betraktelig, men fortsatt er det elver som vil være utfordrende å krysse i deler av året. Daumannselva på Vestsiden av Ballvatnet er en slik elv, men her har vi vurdert det som mest gunstig å legge stien om til en mer egnet vadeplass. Der stien ender opp i dag er elva både stri og smal, men 50-100 meter nedstrøms finnes en mye bedre og egnet vadeplass. Her vokser imidlertid vierkjerret tett ned mot elva, slik at det vil være nødvendig å rydde og vedlikeholde den nye stien.

Storengdalen – Trygvebu: DNT-stien krysser elva øverst i Storengdalen og går i vestsiden av dalen og elveløpet. Broene over elva her har imidlertid blitt ødelagt som følge av snømengder og vårløsning i to ulike omganger. Dette har skapt vanskeligheter for ferdselen langs stitraseen. Det planlegges bygging av nytt reingjerde ved Leipibakken lengre inn i dalen, og i den forbindelse vil det bli behov for å kjøre ATV inn til gjerdet. Den tørreste og mest egnede traseen inn til gjerdet vil være vestsiden av elva og langs nåværende DNT-sti. Ny og kraftigere dimensjonert bro slik at ferdselen kan gå på vestsiden av elva, vurderes for å

være en bedre løsning for verneverdiene fremfor å legge stien og ATV-traseen på østsiden. Finner man ikke en varig og permanent løsning for etablering av bro, vil stien og ATV-traséen måtte følge østsiden av elva innover.

Stitilrettelegging

Enkelte myrer og bløte områder er steinsatt eller klopplagte i et samarbeid mellom forvaltningsmyndigheten, Statskog og DNT. Tidligere gikk DNT-stien rett gjennom den sårbare palsmyrlokaliteten vest for Ballvatnet, men dette ble utbedret med 210 meter klopp sommeren 2019. Flere av myrområdene/blauthølene langs Nordlandsruta er også klopplagte. Sårbarhetsvurderingene og oppsynets egne betraktninger langs Nordlandsruta gir oss god innsikt i behovene for enda flere tilretteleggingstiltak. Det må utarbeides en samlet plan for omlegging av sti og fremtidig klopplagging av blaute stiområder i nasjonalparken.

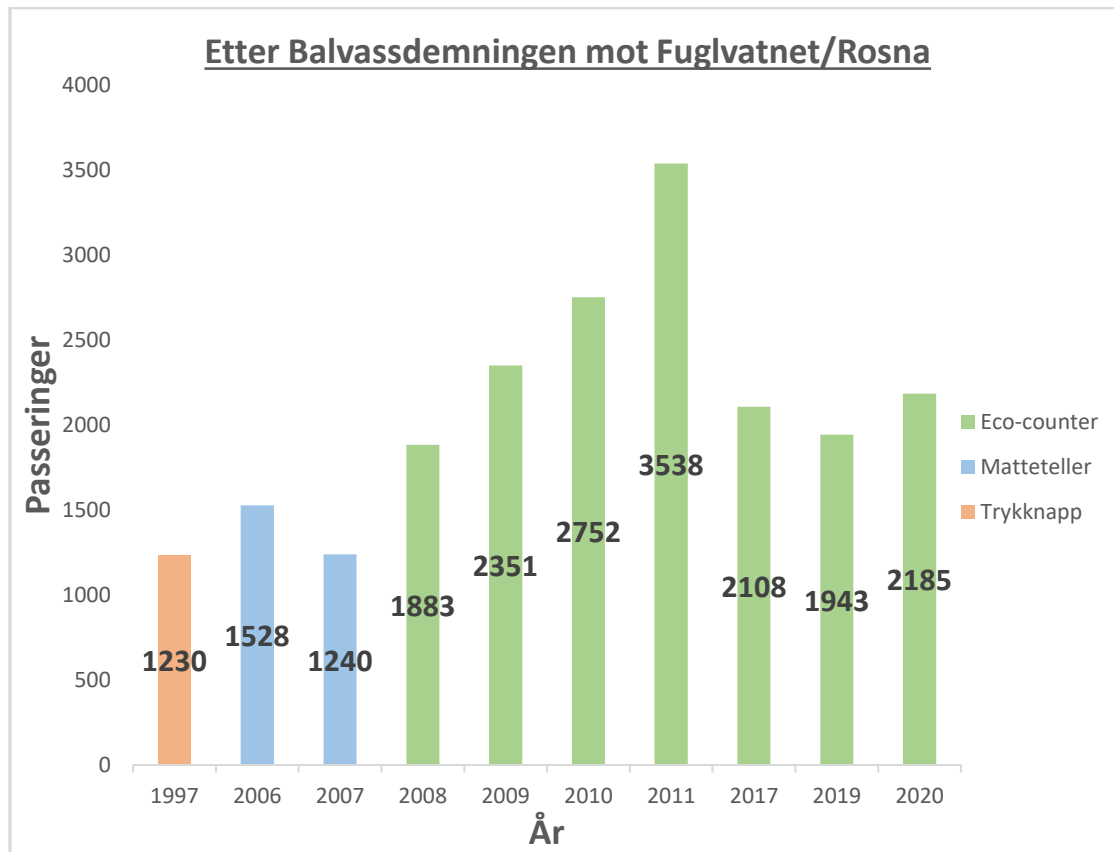
Turistforeningens stier er merket, men flere plasser er merkingen mangelfull, som i noen grad fører til bred/spredt ferdsel. Det er spesielt gjeldene langs de minst brukte traséene. Sårbarhetsvurderingene indikerer behovet for bedre merking og aktuelle tiltak beskrives i tiltaksplanen.

I 2017 utarbeidet Statskog Fjelltjenesten en skiltplan for Junkerdal nasjonalpark på oppdrag fra forvaltningen. Prosjektet er et samarbeid mellom forvaltningen, Statskog fjelltjenesten, Bodø og omegn turistforening, Sulitjelma omegn turistforening, Sutlifelma JFF og Saltdal JFF. Målet med prosjektet var å få flere brukere ut og synliggjøre mange av de gode tilbudene samt øke sikkerheten i fjellet. Ønsket var å få en mest mulig standardisert skilting i tråd med DNTs merkehåndbok. Mye er gjennomført, men fortsatt gjenstår en del skilting å få gjennomført. Mange aktører og samarbeidspartnere gjør det litt komplisert å skaffe en fullstendig oversikt om hva som gjenstår og hva som er gjort.

3.3.3 Ferdselsregistreringer og brukerundersøkelse

I Junkerdal nasjonalpark har det blitt gjennomført ferdselsregistreringer i lang tid. Primært har dette blitt gjort langs stien etter Balvassdemningen mot Fuglvatnet/Rosna, i Skaitidalen og i Storjordfjell på stien mot Solvågtinden. En utfordring med ferdselsregistreringene er at de eldste registreringene som er gjort vanskelig lar seg sammenligne med nye, på grunn av nye metoder og/eller endret plassering. Ferdselstellers fra eco-counter registrerer varme fra personer som passerer, og følgelig kan det ikke utelukkes en viss feilmargin. At tellingene til en viss grad overestimeres er sannsynlig og mulige feilkilder kan være folk som raster ved telleren, sollys inn på linsa eller folk som oppdager telleren. Utplassering av tellerne krever med andre ord mye av de som setter dem ut. I tillegg er dette et område med store sesongvariasjoner når det kommer til snømengde. Årene 2017 og 2020 var eksempelvis svært «seine» med snø langt ut i juni. Dette påvirker ferdselen i området, og gjør det utfordrende å sammenligne mellom år. Erfaringene fra oppsynet er at slike tellere gir mye nyttig informasjon, og hovedkonklusjonen er at besøkstallene ser ut til å ha økt jevnt siden registreringene startet. (Kristensen 1997 - 2020)

Ferdselsregistreringer innfallsport Ballvatnet

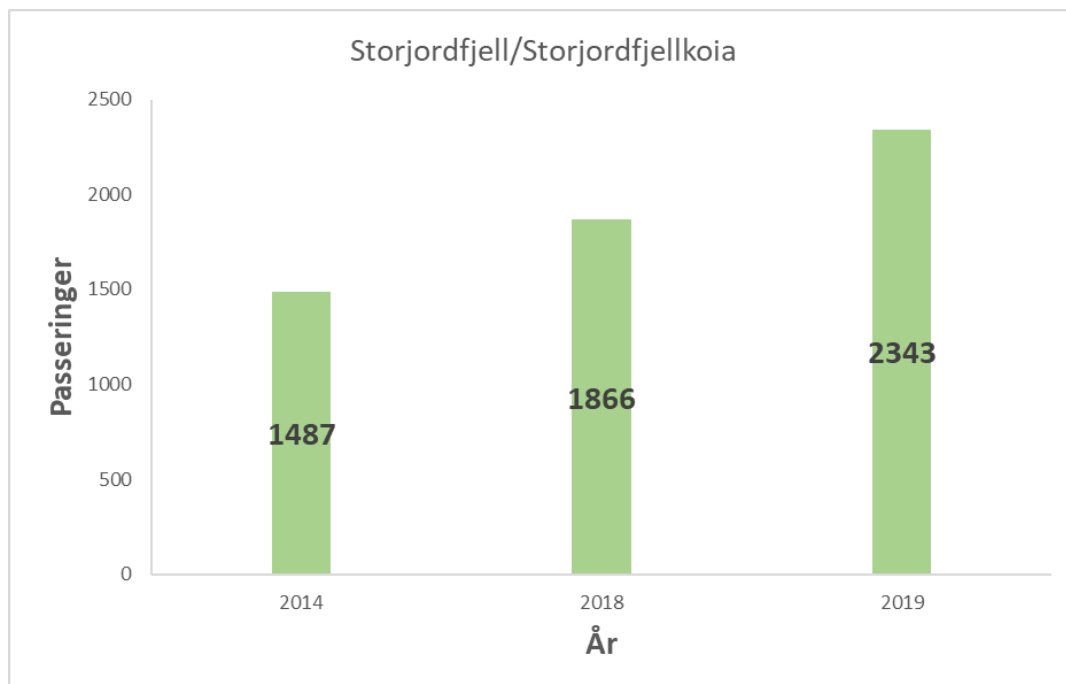
Figur 4: Ferdselsregistreringer kun for månedene Juli, august og september ved Ballvatnet. Årene 2009-2011 er trolig overestimert på grunn av at ferdselstelleren var plassert i en varde på et naturlig stoppested for besøkende.

Områdene Fuglvatnet/Rosna er et populært utfartsområde noen hektiske sommermånedene. Det er store sesongvariasjoner når det kommer til snømengde i fjellet i dette området, og dette får stor betydning for når folk velger å gå på tur. Det varierer eksempelvis når Ballvassvegen åpner, noe som har avgjørende betydning for ferdselen på denne innfallsporten. Vi har derfor bare brukt «komplette» tall fra månedene juli, august og september og etter åpning av Ballvassvegen i dette området. Telleren er plassert ut langs stien mot Rosna/Fuglvatnet etter Ballvassdemninga, rett etter naustbebyggelsen. Beregner vi gjennomsnittlige passeringer i årene 2008-2019 havner vi på ca. 2500 passeringer som i praksis si et besøkstall på om lag halvparten, ettersom telleren registrerer begge veger. I årene 2009-2011 var telleren imidlertid plassert i en varde, og på et naturlig stoppested i terrenget. Tallene fra disse årene er derfor antatt å være overestimerte på grunn av sannsynligheten for at noen har rastet ved varden. De mest pålitelige tallene er etter oppsynets betraktninger 2008, 2017, 2019 og 2020 da telleren var plassert i skogen. Beregner vi gjennomsnittet her havner vi ut på 2030 passeringer, som i praksis vil si om lag 1000 personer. Noen fortsetter turen sørover gjennom Skaitidalen, eller kommer ned andre steder enn forbi telleren, så trolig er besøkstallet litt høyere enn dette. Høysesongen er månedene juli og august. Gjennomsnittet fra 2008-2011 viser at 40 % av besøket skjer i juli og 40 % i august. For år som 2017, med ekstremt sein sesong har imidlertid «høysesongen» forskjøvet seg til august og september.

Ferdselsregistreringer innfallsport Jakobsbakken

For første gang i 2020 ble det gjennomført ferdselsregistreringer i tilknytning til innfallsport Jakobsbakken. Arbeidet med besøksstrategien viste behovet for å vite hvor mange som bruker dette området som «turområde» før eventuell tilrettelegging (ny innfallsport og utsiktspunkt) ble satt i verk. Forvaltningen tok derfor initiativ til å plassere ut en ferdselsteller ca. 1 km sør for Jakobsbakken langs DNT-stien. Den sto ute i fra begynnelsen av juli og ble hentet inn igjen i begynnelsen av oktober. Ferdselstellersen viste et totalantall på 2430 passeringer i hele denne perioden. Dette var et overraskende høyt tall og viser at Jakobsbakken er en like populær innfallsport som Ballvassdemningen.

Ferdselsregistreringer Storjord

Figur 5: Ferdselsregistreringer Storjordfjell/Storjordfjellkoia

Telleren i Storjordfjell er plassert ut i Junkerdalsura naturreservat, men er også relevant for Junkerdal nasjonalpark ved at den fanger opp en del av ferdselen opp mot Solvågtinden. Den er også høyst relevant ved at den forteller oss om trendene i besøkstallene for området generelt. Her har tellingene foregått med eco-counter alle årene. I 2014 var telleren i Storjordfjell plassert etter Storjordfjellkoia, og en stor andel av disse er nok turgåere med Solvågtinden som primærdestinasjon. I 2018 og 2019 var telleren plassert før Storjordfjellkoia, og en bety av disse har nok bare Storjordfjellkoia eller områdene rundt som turmål. Vi anslår et besøkstall opp til Solvågtinden til å ligge på ca. 800-1000 personer i året, men at tallet er økende.

I Skaitidalen mellom Trygvebu og Argalad har vi en måleserie fra 2007-2012, men mange potensielle feilkilder gjør disse dataene er upålitelige. Ferdselsregistreringer fra 2019 ser imidlertid ut til å ha fungert godt, og viser ca. 700 passeringer.

Langs DNT-stien øst for Tjoarvihytta har vi målinger fra 2015 som viste ca. 1500 passeringer. Dette er nok et forsiktig estimat med tanke på at vegen ikke åpnet før 17. juli dette året.

Brukerundersøkelse NINA 2017

Sommeren 2017 ble det gjennomført en brukerundersøkelse som viser karaktertrekk ved de besøkende og antall besøkende til de største innfallsportene til Junkerdal nasjonalpark. Rapporten er skrevet på bakgrunn av data fra svarkasser i 2017 og ferdselstellere i felt samme år. Det ble plassert ut kasser på 9 innfallsporter rundt hele nasjonalparken, og totalt ble det samlet inn 420 svar. Dette er relativt lite sammenlignet med andre verneområder, men inntrykket er likevel at disse representerer besøket godt. 55 % av disse deltok også i en mer omfattende etterundersøkelse på mail i ettertid. (Sofie Kjendlie Selvaag 2017)

Oppsummering:

Tabell 1: Hovedfunn fra brukerundersøkelsen

Andel nordmenn	69 %	Tidligere erfaring med lengre tur for henholdsvis aldri/mer enn 20 ganger	16 % /42 %
Andel førstegangsbesøkende	40 %	Andel lav-purister	61 %
Andel som er på dagstur	71 %	Andel mellom-purister	24 %
Varighet dagstur (gj. snitt timer)	4,8 t	Andel høy-purister	15 %
Varighet flerdagerstur	3,3 d	Kvinneandel	50 %
Andel på organisert tur	2 %	Andel lokalt bosatte (Fauske, Saltdal)	20 %
Alder, gjennomsnitt	46 år	Andel som går med barn under 15 år i følget	11 %
Andel med hytte/seter i nærheten	34 %		

Andelen utenlandske var relativt lav (31 %), og det var relativt mange som var bosatt i de to lokalkommunene (20 %). Altså er 80 % tilreisende, men 34 % av alle besøkende hadde hytte/seter i nærheten av nasjonalparken. Dette er trolig noe av årsaken til at det er relativt få førstegangsbesøkende og at hele 60 % hadde besøkt området tidligere. Derfor er det ikke overraskende at mange føler en sterk tilknytning til Junkerdal nasjonalpark. 71 % av de besøkende var på dagstur da de fylte inn kasseskjema.

Å oppleve helt spesiell natur og at området er lite tilrettelagt og at en får oppleve urørt natur var de viktigste årsakene for besøket. Samtidig ble mange fysiske tilretteleggingstiltak verdsatt, men da gjerne i utkanten av nasjonalparken og tradisjonelle tiltak for å lette fremkommeligheten (bruer, klopper). For det meste ser de besøkende i Junkerdal nasjonalpark ut til å utøve «tradisjonelle» aktiviteter. Fottur var den vanligste aktiviteten fordelt på siste år; en stor andel hadde også drevet med ulike høstingsaktiviteter. Et viktig funn er at en relativt stor andel gikk delvis utenfor tydelig eller merket sti/vei på sine turer i Junkerdal – noe som blir en utfordring for besøksforvaltningen. Dette er trolig fordi mange er godt kjent i området og fordi terrenget er lettgått utenfor sti – spesielt i de nordligste områdene av nasjonalparken. Dette er trolig også mye av årsaken til at relativt få innhentet informasjon om Junkerdal NP før besøket. De som innhentet informasjon fikk den i hovedsak

fra internett, venner/slektninger/bekjente, turapp og *Besøkssenter nasjonalpark Nordland*. Dersom de skulle motta mer informasjon er de foretrukne tidspunktene enten på parkeringsplasser/innfallsportene til området (informasjonstavler), eller før avreise hjemmefra (internett).

85 % av brukerne visste at Junkerdal var vernet som nasjonalpark før de besøkte området. Vernestatusen påvirket for en stor andel ikke valget om å besøke Junkerdal. Brukerne var relativt godt fornøyd med tilretteleggingen for friluftsliv. De mest verdsatte tilretteleggingstiltakene var henholdsvis broer, tydelig merking, parkeringsmuligheter ved innfallsportene, skilt ved stikryss som viser avstand og retning, informasjonstavler ved innfallsportene og klopper i bløte partier. Tilfredsheten av nevnte tilretteleggings var for det meste god, men mange mener at stiene fortsatt kan merkes bedre, at det legges mer klopper i bløte partier og bygges flere broer.

Undersøkelsen viser at vi ikke bare står ovenfor utfordringen av å balansere ulike hensyn mellom næringsinteresser, verneverdier og brukere men også at det innad i «brukergruppen» er ulike grupper av besøkende som har ulike interesser og holdninger. Det norske, ikke-kommersielle og uorganiserte friluftslivet står fortsatt sterkt. Friluftsutøvere er fortsatt mer opptatt av «rene» naturopplevelser som innebærer å komme bort fra folk og menneskelig aktivitet uten nevneverdig tilrettelegging. servicetilbudet knyttet til besøkene i vernede områder ser ut til å ha mindre betydning for flertallet. Men denne trenden er kanskje i ferd med å bli mindre tydelig. Uansett, det må fortsatt til en bevist disponering av arealene der det gis rom for å nyte naturen på egenhånd, og uten å betale for det, i tillegg til soner med høyere grad av tilrettelegging og produktutvikling til glede for andre brukere.

3.4 Kunnskap om reiseliv

3.4.1 Norsk reiseliv- en næring i vekst

Reiselivsnæringen er en av verdens raskest voksende næringer og norsk reiseliv har opplevd en enorm vekst de siste årene. Økt globalisering, svakere kronekurs og en langsiktig profilering av Norge som et trygt reisemål med unik natur har ført til at stadig flere turister kommer på besøk. Det som startet på midten av 1800- tallet med noen få engelske fjellvandrere har i dag utviklet seg til en milliardnæring. I 2016 sto reiselivsnæringen for 4,2 % av norsk BNP, tilsvarende et samlet turistkonsum på 170 milliarder kroner. De senere årene har man sett en tydelig økning i asiatiske turister, noe man antar bare vil øke i årene som kommer. Feriereiser øker med økende velstand og der Europa og USA i dag har 50% av verdens middelklasse, er det anslått at 66% av verdens middelklasse vil være asiatisk i 2030. Dette vil føre til en endring i type reisende og påvirke hvilke produkter og opplevelser de reisende vil etterspørre i årene som kommer.

«Powered by nature» er slagordet Innovasjon Norge bruker i sin markedsføring av Norge som reisemål og understreker hvilken sentral plass naturen har i norsk reiseliv. Hele 70 % av de utenlandske turistene har «å oppleve naturen» som et av sine hovedformål med å reisen til Norge, dette er også en av hovedformålene for norske turister på tur i eget land. Fjell, fjord, natur og kultur er kjernen i norsk reiseliv og store deler av næringen er knyttet til ulike

aktiviteter og opplevelser i naturen. Grunneiere og landbruksnæringen har en sentral rolle i norsk reiselivsnæring som i stor grad baserer seg på god tilgjengelighet til friluftsområder og levende kulturlandskap tilgjengelig for ferdsel. Etterspørselen etter natur- og aktivitetsbasert reiseliv er økende noe som setter høyere krav til både næringen selv, de reisende og tilretteleggere for næringen. Økende krav til sikkerhet og tilrettelegging av opplevelsene i naturen krever høyere kompetanse i næringen og en god dialog mellom guider, reiselivsnæring for øvrig, forvaltning, annet næringsliv og lokalmiljø for å finne gode, langsiktige løsninger som ivaretar både de reisende og lokalbefolkning.

Internasjonalt har verneformen nasjonalpark en spesiell posisjon og nesten 40% av de utenlandske turistene hadde nasjonalpark som et av formålene med reisen sin til Norge i turistundersøkelsen 2016. Vern gir status og naturen i verneområder oppfattes som unik, spesiell og ekstra verdifull å oppleve. For nordmenn er tallet noe lavere, med 15% som svarte at besøk til en nasjonalpark var blant hovedformålene for deres reise. Nasjonalpark som søkeord opplevde en vekst på nesten 37% fra 2016 til 2017 og havnet med det på «topp 50»-listen over søkeord om Norge.

Nesten 7% av sysselsettingen i Norge står reiselivsnæringen for, og få, om noen, næringer kan vise til tilsvarende vekstpotensial i etterspørselen som reiselivsnæringen. Norsk reiseliv er sterkt sesongspreget og sommersesongen har tradisjonelt vært den største sesongen, men man ser en klar vekst i vintersesongen de senere årene. Denne veksten er spesielt tydelig i Nord- Norge som har opplevd en femdobling i antall gjestedøgn de siste ti årene, med en vekst på 18% i 2017.

Veksten Norsk reiseliv opplever gir utviklingsmuligheter og fremtidsutsikter med nye arbeidsplasser og lokal utvikling, spesielt i distriktskommuner der endringer i samfunnet for øvrig svekker mulighetene for mer tradisjonelle næringer. Med stor vekst og nye muligheter kommer også utfordringer. Økende antall reisende kan bli, og er mange steder allerede, en belastning for natur- og kulturmiljø og lokalsamfunn. For å imøtekomme disse utfordringene er det viktig at de ulike deler av næringen, forvaltning og lokalmiljø samordnes for en helhetlig utvikling.

Den sterke markedsføringen av norsk natur som grunn for å besøke landet skaper forventninger om en ren, urørt og godt forvaltet natur der naturressursene hverken ødelegges eller forringes. Bærekraftig forvaltning er ikke et fenomen, men den eneste reelle veien å gå for et fremtidsrettet reiseliv der stadig flere turister etterspør bærekraftige opplevelser og destinasjoner. Dette har Innovasjon Norge tatt på alvor gjennom utviklingen av 10 prinsipper for et bærekraftig reiseliv (se tabell under) og en internasjonalt godkjent sertifiseringsordning for destinasjoner; «Bærekraftig reisemål».

Tabell 5: Bærekraftig reisemål

Bevaring av natur, kultur og miljø	Styrking av sosiale verdier	Økonomisk levedyktighet.
1. Kulturell rikdom 2. Landskapets fysiske og visuelle integritet 3. Biologisk mangfold 4. Rent miljø og ressurseffektivitet	5. Lokal livskvalitet og sosiale verdier 6. Lokal kontroll og engasjement 7. Jobbkvalitet for reiselivsansatte 8. Gjestetilfredshet, sikkerhet og opplevelseskvalitet.	9. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsdestinasjoner gjennom lokal verdiskaping 10. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsbedrifter

3.4.2 Reiselivsstrategi Nordland

Nordland er rik på natur og naturopplevelser med en befolkning som er flinke til å ta i bruk de mulighetene naturen deres gir. Det har skjedd mye innenfor reiselivsnæringen i fylket de senere årene gjennom både forskning, utvikling og vekst for næringen. I 2018 ble Nordland trukket frem som et av de mest populære feriedestinasjonene for det norske markedet, der hele 20,1% valgte Nordland som drømmefylket å feriere i.

I 2017 lanserte Nordland fylkeskommune sin strategi for reiseliv- og opplevelsesnæringer i Nordland de frem mot 2021. Under tittelen «Opplevelser langs verdens vakreste kyst» skal det jobbes for bærekraftige reiselivsbedrifter og lokalsamfunn gjennom samarbeid og nyskaping. Visjonen for reiselivsstrategien er: Mat, kultur og natur! Nordland skal levere opplevelser i verdensklasse.

Strategien vektlegger fire satsningsområder med tilhørende tiltak. Utvikling av fellesgoder er et av satsningsområdene, der alle tiltak i større eller mindre grad vil påvirke nasjonalparkene. Det skal som tiltak her gjennomføres pilotprosjekt på både fellesgoder og besøksforvaltning (Lofoten, Vega, Meløy), tilrettelegges med god skilting til severdigheter i fylket, der nasjonalparkene trekkes frem spesielt, og det skal jobbes med universiell utforming av reiselivsprodukter. Andre tiltak med spesiell interesse for besøksforvaltning av nasjonalparkene er videreutvikling av Reiselivsarena Nordland med vekt på opplevelsesnæringene, fokuset på kompetanseheving og tilrettelegging for økt verdiskaping i næringen og videreutvikling av kollektivtilbudet i fylket. Fylkeskommunen skal bidra til etablering av en arena for aktører innen naturbaserte opplevelser for å sikre en koordinert utvikling mellom offentlige forvaltere (som nasjonalparkforvaltere) og opplevelsesnæringen. (Nordland fylkeskommune 2017)

3.4.3 Reiselivsstrategi Salten

I likhet med fylkeskommunen satser også Saltenregionen på videreutvikling av en bærekraftig reiselivsnæring. Strategiplan Reiseliv Salten 2017- 2027 er en strategiplan for

reiselivsnæringen som skal ligge til grunn for den kommunale satsningen på reiseliv i regionen. Kommunene har en viktig rolle som vertskap, produkteier, rammesetter og utviklingspartner for reiselivsnæringen. Skal næringen ha mulighet for vekst, må den integreres i lokale og regionale utviklingsprosesser der det må settes av både økonomiske og menneskelige ressurser. Strategien er vedtatt av alle de ni Saltenkommunene.

Visjonen for strategien er «Salten- opplevelser som setter spor» der hovedmålet med strategien er å øke verdiskaping og sysselsetting i reiselivsnæringen. Et bærekraftig reiseliv skal ligge til grunn for utviklingen, og strategien viser til de 10 prinsippene for et bærekraftig reiseliv. Strategien legger opp til at Salten som destinasjon bør se på mulighetene for å bli sertifisert som «Bærekraftig reisemål». Naturen trekkes frem som et av tre områder der Salten har et stort markedspotensial og det at regionen har fem av Nordlands ni nasjonalparker trekkes frem som et unikt utgangspunkt for en bærekraftig reiselivsutvikling.

Strategien har fem satsningsområder: Samskaping, destinasjonsorganisering, opplevelsesutvikling, vertskapsrollen og Bodø som motor. Ved siden av overordnede markeds- og tilretteleggingstiltak innenfor alle de fem satsningsområdene er naturen trukket frem som eget satsningsområde under «opplevelsesutvikling». Under tiltak her skal det gjennomføres en SWOT-analyse av strategiske fortrinn for Salten innen områdene natur, kultur og mat, utarbeides muligheter for etablering av næringsaktivitet i nasjonalparkenes randsoner, jobbes med skogrydding langs veiene. Blant andre tiltak relevant for nasjonalparkenes besøksstrategi er kommunenes vertskapsrolle for de besøkende der skilting, turistinformasjon, digital informasjon og samferdsel trekkes frem. (Salten Regionråd 2017)

3.4.4 Destinasjonsselskap

NordNorsk reiseliv er landsdelsselskapet for reiselivet og har som formål: å etablere og utvikle Nord- Norge som helårs reisemål gjennom utvikling, markedsføring og tilrettelegging for salg av nordnorske reiselivsprodukter til beste for sysselsetting, bosetting og allmenne interesser for øvrig i Nord- Norge.

Som en del av satsningen på reiselivsnæringen i Salten ble det av Salten regionråd tatt initiativ til en helhetlig organisering og markedsføring av reiselivsnæringen i regionen. Dette initiativet følges opp av VisitBodø som fra 2018 markedsfører hele regionen gjennom sine kanaler under Bodø Salten. De jobber regionalt, nasjonalt og internasjonalt for å trekke nye reisende og markeder til regionen. Gjennom side nettsider, visitbodo.com, markedsføres aktiviteter og attraksjoner, med mulighet for booking. Nasjonalparkene trekkes frem under både fanene «naturlig lykke» og «opplevelser med barn i Bodø og Salten».

Sjunkhatten nasjonalpark trekkes ved flere anledninger frem som «barnas nasjonalpark» av destinasjonsselskapet.

3.4.5 Nøkkeltall for turisme i Salten

Reiselivsnæringen bidrar med 541,8 millioner kroner til Saltens verdiskaping, med Bodø som den helt klart største reiselivskommunen i regionen med sine 420,8 millioner kroner i verdiskaping.

Fra 2000 til 2016 har overnattingsbedriftene i Salten opplevd en vekst på 18%, tross en sterk nedgang i 2013 som har vedvart de senere år. I 2016 hadde Salten 557 424 overnattinger, 339 378 av disse i Bodø. Ser man på overnattingstall, generell utvikling og sesong skiller Bodø seg klart ut på alle felt. Strategisk utviklingsarbeid og videreutvikling av produktsortiment i kombinasjon med betydelig kapasitetsvekst innenfor hotell og overnatting har sikret en positiv utvikling tross periodevis nedgang i Nordlandsk reiseliv generelt. VisitBodø har stått sentralt i dette arbeidet og det er grunn til å tro at satsningen på hele Saltenregionen som destinasjon vil bidra til en lignende positiv utvikling for regionen utenfor Bodø også.

Det er hotellmarkedet som har opplevd den største veksten innenfor overnatting med 14,5 % vekst i perioden 2000- 2016. I samme periode har campingturismen blitt redusert med nesten 30%. Dette til tross for at camping er en stor del av overnattingskapasiteten i regionen. Utviklingen her har stor betydning for lokal verdiskaping knyttet til sommer- og rundreiser.

3.4.6 Reiselivsaktivitet og aktører rundt Junkerdal nasjonalpark

Kort og innledende informasjon om aktører rundt Junkerdal nasjonalpark

Fauske/Sulitjelma

Det lokale reiselivet bruker nasjonalparken gjennom hele året. Sommeren er høysesong med størst belegg på overnatting samlet sett.

Sulitjelma som vinterdestinasjon er i stor utvikling. I nærheten av nasjonalparken finner man Jakobsbakken Mountain Resort, Sulitjelma turistsenter og Sulitjelma fjellandsby.

Sulitjelma fjellandsby driver alpinbakke, café, salg og utleie av leiligheter.

Jakobsbakken Mountain Resort drives av Fjellfarer A/S og tilbyr pakkede opplegg for sine gjester i det gamle gruvesamfunnet på Jakobsbakken. Her kan man leie en av de 2 nyoppussede leilighetene i en av brakkene, og få oppvarming etter behov og ønske. Fjellfarer tilbyr også guiding i varierende grad, blant annet med toppturer til Nord Saulo sommerstid, og hundekjøring på Kjelvatnet og nærliggende løyper.

Sulitjelma turistsenter ligger i umiddelbar nærhet til alpinanlegget og driver campingplass med muligheter for å leie hytte. Sulitjelma turistsenter tilbyr snøskutersafari langs de fastsatte skuterløypene og kan tilby et tilpasset opplegg etter kundens ønsker. Her er det også muligheter for å leie snøskuter selv.

Fauske kommune har fastsatt to snøskuterløyper for rekreasjonskjøring med snøskuter med utgangspunkt fra Kjelvatnet og Nedre Daja. Turistløypa går fra Daja/Sulitjelma turistsenter,

passerer rett ved den nord-vestlige «spissen» av Junkerdal nasjonalpark og går via Lomi og Muorki og inn på løypenettet i Sverige. Kjelvassløypa/rørgata går via Kjelvasskrysset, Skihytta og ned til Daja hvor man kan fortsette på løypa mot Sverige.

Kobberløpet er et skirenn som første gang ble arrangert i 1968 for å hedre mannen som fant den første malmklumpen i Sulitjelma. Med sine 163 deltakere på start i 1968 har løpet vokst til 1200 deltakere i 2018 – med flere kjente profiler på start. Kobberløpet er et stort idrettsarrangement, og sørger for unik publisitet både for området og næringsaktører i nærheten. Turrennet er 43 kilometer og starter i Daja, passerer Jakobsbakken og fortsetter mot Ballvassdemningen før den snur og går tilbake i noenlunde samme traséen. Trimrennet både starter og slutter på Jakobsbakken.

Saltdal

Storjord i Saltdal er et kjent stoppested for veifarende langs E6. Her finner man 20 km tilrettelagte stier, turer og aktiviteter for alle. På Storjord ligger Nordland nasjonalparksenter, Saltdal turistsenter og Storjord hotell. Storjord som innfallsport til Junkerdal nasjonalpark er beskrevet nærmere under tilrettelegging og tiltak.

Lengre opp i selve Junkerdal finner man campingplassen Graddis fjellstue. De kan tilby pakkede opplegg for besøkende og det drives café her om sommeren. Åpningen av tunnelen og nye rv. 77 har tilgjengeliggjort Junkerdalen i større grad enn før, og det forventes en økende aktivitet i årene som kommer.

3.5 Kunnskap om næringsvirksomhet

3.5.1 Reindrift

Nasjonalparken har i århundrer blitt brukt som vår- og sommerbeite i en grenseoverskridende samisk reindrift. Reineierne er i dag organisert i Balvatn reinbeitedistrikt på norsk side, og samebyene Luokta-Mavas og Semisjaur-Njarg på svensk side. Svenske samebyer benytter seg av distriktet først og fremst til sommerbeite i månedene juli-august. Semisjaur-Njarg bruker beiter i Graddisområdet, øst for reingjerdet i Skaitidalen, og Luokta-Mavas bruker beiter først og fremst i Muorki-området.

Balvatn reinbeitedistrikt kan brukes som helårsbeite, der reinen veksler mellom sesongbeitene innen distriktet. Per dags dato er distriktet inndelt i to siidaandeler og det øvre reintallet i distriktet er fastsatt til 1000 rein (før kalving). Reintallet er i 2022 på 596 rein, men utskiftninger i driverforholdene og ny leder for distriktet tar sikte på en økning i produksjonen og en mer bærekraftig drift i årene som kommer. Ny distriktsplan for Balvatn reinbeitedistrikt utarbeidet i 2018 fastslår at det må gjøres noe med de store tapene til rovdyr, samt de praktiske vanskelighetene knyttet til slaktersituasjonen. Det må også innføres nye tilpasninger knyttet til de pågående klimaendringene. Det planlegges blant

annet tilleggsfôring på vinterstid. Sommerbeitene beskrives som svært gode, mens vinterbeitene er en sterkt begrensende faktor som følge av mildvær fra vest og påfølgende nedising av beitene. Klimaendringer medfører trolig en ytterligere forringelse av beiteforholdene vinterstid. Distriktet har derfor årlige avtaler med Luokta-Mavas om å kunne benytte områdene øst for Mavas som vinterbeite i tillegg til de områder som benyttes på norsk side. Vårbeite/Kalvingslandet ligger rundt Skoddefjellet/Rosna nordvest for Balvatn. Dette karakteriseres for å være reindriftras mest sårbare område, som følge av simlenes sårbarhet i denne perioden. Større forstyrrelser kan i verste fall føre til at simla forlater kalven. At området samtidig er et viktig friluft- og utfartsområde beskrives derfor som svært negativt i distriktsplanen.

Skiftende værforhold med vekslende frost og mildvær kan gjøre beiteforholdene vanskelige. Reinen sprer seg da ut over et større område på leiting etter mat, og under slike forhold er det viktig at reinen får ro og ikke må bruke unødig energi. I slike perioder vil alle steder med tilgjengelig beite være av stor verdi, selv om de ikke brukes så ofte eller er en del av de kartfestede «beitene». For å kunne utnytte alle deler av distriktet er det avgjørende at reinens trekk- og flyttleier holdes åpne og fri for forstyrrelser. Trekkleien mellom Kjelvatnet og Ballvatnet beskrives som spesielt viktig. Denne benyttes for å flytte hovedflokken mellom vårbeite/kalvingsland og viktige vinterbeiteområder. Det er også andre viktige trekkleier mellom ulike beiter innenfor nasjonalparken. Det er viktig at det ikke iverksettes tiltak som kan medføre at bruken av disse hindres. Dette kan eksempelvis være større og sammenhengende områder med klopper. Det fremheves videre at rein kan være spesielt varsom for hunder, da disse kan knyttes til rovdyr og dermed skape panikk i flokken.

Figur 9. Reinsimler med kalv. Foto: Jim T. Kristensen

4 Mål og strategiske grep

4.1 Mål for besøksforvaltningen i Junkerdal nasjonalpark

Mål for verneverdiene

Besøksforvaltningen skal bidra til at verneverdiene i Junkerdal nasjonalpark sikres og ivaretas for fremtiden. Ferdsel og aktivitet skal ta hensyn til sårbare dyrelivs- og vegetasjonsområder i nasjonalparken.

Mål for reindrifta

Besøksforvaltningen skal bidra til å ivareta reindriften i Junkerdal nasjonalpark. Ferdsel og aktivitet skal ta hensyn til reindriftas bruk slik at denne ikke blir unødvendig forstyrret.

Mål for de besøkende og lokalbefolkning

Besøksforvaltningen skal bidra til at besøkende og lokalbefolkning skal få gode opplevelser og økt kunnskap om natur- og kulturarven i området. Junkerdal nasjonalpark skal styrkes som begrep, og nasjonalparkopplevelsene skal skape tilhørighet og stimulere til naturvennlig oppførsel. Lokalbefolkningens bruk av området skal ikke forringes. Tradisjonelt friluftsliv og lokal bruk er viktige kvaliteter for nasjonalparken. Unødvendig støy skal unngås.

Mål for reiselivet

Det skal stimuleres til en bærekraftig reiselivsutvikling i og rundt nasjonalparken på verneverdiene, reindriftas og lokalbefolkningens premisser.

Figur 11: Lapprose i Junkerdal nasjonalpark

4.2 Strategiske grep

Overordnede strategiske grep for å nå målene med besøksforvaltningen i Junkerdal nasjonalpark

- Tilrettelegging av utvalgte innfallsporter og eksponering av de «riktige» turområdene i nasjonalparken skal trekke impuls-basert ferdsel hit, i stedet for at de tar turen til sårbare områder i nasjonalparken (reindrift og verneverdier).
- Ivareta lokalbefolkningens bruk av området, og bidra til å minske fremtidige konflikter med turisme.
- Besøkende skal oppleve å være ønsket velkommen til Junkerdal nasjonalpark gjennom helhetlige utforminger og innfallsporter av høy kvalitet. Gjennom bedre innfallsporter er det et mål å øke folks bevissthet og styrke Junkerdal nasjonalpark som begrep blant lokalbefolkning og brukere av nasjonalparken. Turgåere og besøkende rundt innfallsportene skal være klar over at de er i nærheten av nasjonalparken.
- Det skal informeres om og etableres attraksjoner og turmål nært innfallsporter til nasjonalparken. Disse skal øke oppholdstiden og bidra til å gi besøkende «nasjonalparkopplevelser» uten å måtte besøke nasjonalparken
- Stier skal restaureres, tilrettelegges, fjernes og legges om der det er nødvendig. Store tiltak skal utredes ut ifra en vurdering av besøkstrykk, omfanget av slitasje, og sårbarhetsvurdering. Skilting, merking og broer brukes bevist for å kanalisere ferdsel
- Det skal lages nye hjemmesider, brosjyrer, verneplakater, temaplakater og annet i tråd med besøksstrategien som skal styrke Junkerdal nasjonalpark som begrep, forebygge skadelig bruk og øke aksepten for vernet
- Informasjonsmateriell skal være i tråd med besøksstrategien. Det gjøres beviste vurderinger for hva som eksponeres. Det jobbes også opp mot andre tilbydere av informasjon for å se til at informasjonen er i tråd med besøksstrategien.
- Innfallsportenes plassering og utforming og foreslåtte tiltak gjøres på en slik måte at dette også skaper positive ringvirkninger for etablert næringsliv og lokalbefolkning i og rundt nasjonalparken.
- Kommersielt merke/tilhørighetslogo skal etableres for lokale bedrifter som ønsker å markedsføre seg eller sin produksjon med geografisk tilhørighet til Junkerdal nasjonalpark. Forvalter veileder bedrifter.
- Det skal jobbes for bedre samhandling mellom alle som driver med tilrettelegging og friluftsliv i nasjonalparken. Forvaltningen arrangerer minst et årlig møte mellom DNT, JFF, Statskog og andre relevante aktører. Tilrettelegging i tilknytning til nasjonalparken skal være i tråd med besøksstrategien.
- Forvaltningen skal også framover bidra til å arrangere nasjonalparkkonferanse og nasjonalparkdag, samt være på tilbudssiden for opplæring av turistverter o.l.
- Forvaltningen skal sammen med Nordland nasjonalparksenter se på mulighetene for å arrangere et «oppstartskurs for nasjonalparkguider». Et slikt kurs kan være med å bidra til å heve kompetansen på aktører i og rundt nasjonalparkene og

dermed skape større forståelser for hensyn som må tas i forbindelse med sårbare natur- og reindriftsområder

5 Tilrettelegging og tiltak

5.1.1 Kanalisering av ferdsel – prioriterte Innfallsporter og turmål

Skilting frem til, plassering og utforming av innfallsportene er et viktig virkemiddel for å kanalisere ferdsel i nasjonalparken. Bevist tilrettelegging av innfallsportene og eksponering av nasjonalparken kan trekke folk til de «riktige» områdene. En stor del av økningen i ferdselen til nasjonalparken antas å dreie seg om en mer impuls-basert ferdsel. Eksempler på dette er turister fra inn- og utland, lokale barnehager og skoler, tilfeldig forbigående og andre besøkende på «snarvisitt». Dette er en brukergruppe som vil være lettere å styre ved at de lar seg påvirke av tilrettelegging og informasjon. For denne brukergruppen kan det å besøke en nasjonalpark i randsonen gi en vel så god opplevelse som det å gå inn i den. Det avgjørende for deres valg av tur og tilfredshet vil være hvor lite anstrengende det er å finne frem og hvor mye man kan få igjen for innsatsen som legges inn.

Innfallsportene som tilrettelegges og som skal opprettholdes er valgt ut etter en avveining mellom tåleevne (verneverdier, reindrift og lokalbefolkning), opplevelsesverdi og nærhet til reiseliv eller annen infrastruktur.

Merkevarestrategien for Norges nasjonalparker legger føringer for den visuelle utformingen av for eksempel skilt og tavler, og stiller også kvalitetskrav til funksjonalitet, design og varighet til innretninger og infrastruktur som møter den besøkende. En sentral del av opprustingen av innfallsportene til Junkerdal nasjonalpark vil være å implementere den nye merkevaren for Norges nasjonalparker.

I Junkerdal nasjonalpark ligger innfallsportene svært geografisk spredt. Dagens tavler og informasjon er utdatert. Følgende innfallsporter vil prioriteres for videre satsning i prioritert rekkefølge:

- 1. Jakobsbakken – Hovedinnfallsport** - kombinert Utkikkspunkt/startpunkt og informasjonspunkt med temaplakater. Profesjonelt utført innfallsport med informasjonstavler, parkering og toalettløsninger.

Jakobsbakken styrkes som innfallsport til Junkerdal nasjonalpark for å kanalisere besøkende hit. Målsetningen vil være å redusere noe av den «impuls-baserte» ferdselen mot Ballvassdemningen. Dette skal være et ledd i å skåne mer sårbare områder av nasjonalparken, reindrifta, lokale og «dedikerte» brukere av nasjonalparken. Jakobsbakken karakteriseres for å være et relativt robust område som tåler et høyere besøkstrykk. Her er det allerede store parkeringsplasser og et gryende reiselivstilbud. I tillegg er det spennende

turmuligheter, kulturhistorie og flott utsikt innover nasjonalparken herfra som gir gode opplevelser.

Ser man året under ett er Jakobsbakken det mest besøkte stedet i nærheten av nasjonalparken. Ferdselsregistreringer sommeren 2020 viser at Jakobsbakken og DNT-stien sørover er en populær innfallsport med besøkstall på linje med Ballvassdemningen. Vegen til Jakobsbakken er dessuten vinterbrøytet slik at innfallsporten vil kunne representere Junkerdal nasjonalpark hele året.

Jakobsbakken som innfallsport og turmulighetene i områdene trekkes frem i informasjonsmateriellet om nasjonalparken.

Når det kommer til den fysiske tilretteleggingen kan det være aktuelt å involvere landskapsarkitekter/arkitekter i planleggingen av Jakobsbakken som innfallsport. Informasjonstavlene suppleres med temaplakater som både gir innsikt i kulturhistorien og den historiske bruken av området. Her er det flere parkeringsplasser, og det kan vurderes om det skal plasseres ut infotavler flere steder. Plassering av innfallsport, skilt og toaletter må vurderes ut fra eventuell plassering av utsiktspunkt, og gjennom avtaler med grunneier, kommune og aktører tilknyttet Jakobsbakken/Sulitjelma.

Utsiktspunkt Jakobsbakken

Det legges opp til å etablere et utkikkspunkt i tilknytning til Jakobsbakken. Her er det stort potensiale for informasjonsformidling om natur og kulturhistorie, samtidig som utsikten inn mot nasjonalparken er spektakulær. Området kan også skilte med svært gode muligheter for å se nordlys. Dette er totalt sett et område som kan gi en god nasjonalpark-opplevelse utenfor nasjonalparken.

Det legges opp til at utsiktspunktet skal kunne brukes til rasteplass/grilling, og slik sett bli et naturlig stoppested også for barnefamilier og de som ikke ønsker å gå så langt. Det er samtidig et ønske at næringsvirksomhet knyttet til Jakobsbakken og Sulitjelma skal kunne bruke utsiktspunktet i sitt produkt ved å lede sine besøkende hit og benytte det i sitt eget salgsprodukt. Samarbeid med næringsaktører under utforming av innfallsporten og utsiktspunktet på Jakobsbakken vil med andre ord bli viktig.

Utformingen av utsiktspunktet vil være et samarbeidsprosjekt mellom aktører i Sulitjelma, grunneier og andre interesser. Utsiktspunktet må være skånsomt i landskapsbildet og ikke sette for stort avtrykk. Det vil være naturlig å se arkitekturen på Jakobsbakken og gruvehistorien for området i sammenheng med utsiktspunktet. Plassering og eventuell universell utforming må skje i samråd med alle involverte parter. Stien frem til utsiktspunktet må opparbeides godt for å tåle et høyt besøkstrykk. Det må utarbeides en mulighetsstudie av selve utsiktspunktet og gjøres en konsekvensvurdering av tiltaket i forkant.

Natursti/nasjonalparksti

For og ytterligere styrke tilbudet til de som besøker Jakobsbakken, skal også muligheten for å etablere en natursti/nasjonalparksti vurderes. Kombinasjonen av storslått natur og kulturhistorie gir en unik formidlingsarena og et godt grunnlag for å kunne utarbeide

spennende informasjonspunkter. Ved utforming av informasjon vil det også være viktig å tenke på barn og unge.

Figur 12: Nordlys over Jakobsbakken. Foto: Bjørn Svendsen

2. Storjord/Besøkssenter nasjonalpark Nordland – Hovedinnfallsport - kombinert startpunkt/informasjonspunkt. Informasjonstavler, parkering og toalettløsning

Besøkssenteret er et svært viktig stoppested for turister langs E6 og vil være helt avgjørende i informasjons- og veiledningsarbeidet rettet mot Junkerdal nasjonalpark. Storjord er et svært viktig utfartssted for turer og friluftsliv med mange både tilreisende og lokale brukere. Fra Storjord starter man blant annet turen opp til Solvågtinden. Området er godt egnet for den mer impuls-baserte turismen til nasjonalparken.

Besøkssenter nasjonalpark Nordland er autorisert besøkssenter for alle nasjonalparkene under Midtre Nordland nasjonalparkstyre. Besøkssenteret vil være den primære arena i informasjon- og formidlingsarbeidet for Junkerdal nasjonalpark. Ansatte på senteret og forvaltere skal samarbeide om formidlingsarbeid og nytt informasjonsmateriell på senteret. Forvalter skal ta initiativ og sørge for at ansatte på senteret som er i kontakt med turister/besøkende har de nødvendige kunnskaper for å svare på spørsmål og drive formidling om Junkerdal nasjonalpark.

Storjord og besøkssenter nasjonalpark Nordland skal utvikles i årene som kommer. Det er vanskelig å konkretisere hvordan Storjord og besøkssenteret skal utformes som innfallsport til Junkerdal nasjonalpark, med så mange aktører involvert. Det skal jobbes for å utvikle et

helårig og utvendig informasjonspunkt, som omhandler Junkerdal nasjonalpark og Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark i tillegg til andre omkringliggende verneområder ved besøkscenteret.

Det skal bygges ny natur/nasjonalparkutstilling hvor Junkerdal nasjonalpark vil få en sentral plass. Forvalterne bidrar aktivt i utforming av ny nasjonalparkutstilling, og sørger for at informasjon og utforming blir i tråd med besøksstrategiarbeidet og målene vi har satt oss.

Turmål Solvågtinden

Toppturen til Solvågtinden er en svært populær topptur, spesielt for lokalt bosatte. Stien passerer noen sårbare punkter med tanke på vegetasjon, men ferdselen slik den er i dag vurderes ikke til å få store negative konsekvenser for reindrift eller annet dyreliv. Det kan settes i verk tiltak for å bremse slitasje og erosjon ved en eventuell økning i ferdsel. Turen til Solvågtinden er allerede godt etablert, og vil fortsette å være en populær topptur uavhengig av strategiske grep og tiltak. En kanalisering av ferdsel mot Solvågtinden kan skåne andre og mer uberørte områder av nasjonalparken. Turen til Solvågtinden er et godt tilbud for besøkende og lokalbefolkning som kan trekkes frem og eksponeres i det nye informasjonsmateriellet.

3. Ner-Skaiti/Trygvebu

Brukerundersøkelsen viser at de som stort sett benytter seg av innfallsporten enten er på langtur eller har lokal tilknytning til området. Et område viktig for lokalbefolkning og et mer «dedikert» besøk. Uegnet for impuls-basert turisme først og fremst av hensyn til lokalbefolkning. Flere benytter seg av Bodø og omegns turistforenings ubetjente hytte Trygvebu som er en stor hytte med 20 sengeplasser og innlagt strøm. Det er ca. 400 meter fra parkeringsplass Ner-Skaiti fram til Trygvebu.

Det er ønskelig å gjøre Trygvebu om til innfallsport i stedet for parkeringsplassen i Ner-Skaiti. Dette betyr at informasjon om nasjonalparken flyttes til Trygvebu og besøkende ledes fra parkeringsplassen og hit gjennom informasjon og bedre skilting. Det må også skiltes bedre fra avkjørsel fra Skaitiveien og ned mot Ner-Skaiti. Hytta med uteområdet skal både være et startpunkt og informasjonspunkt for besøkende. Det er ønskelig å øke oppholdstiden for besøkende på Trygvebu og gi dem en god opplevelse her. BOT har mål om å styrke Trygvebu som overnattingssted, og da spesielt for barnefamilier.

Trygvebu har utviklingspotensial som turområde. Nordlandsruta oppover Skaitidalen og frem til den sjarmerende Argaladhytta gir en flott opplevelse i variert natur. Det er ønskelig å kanalisere ferdselen i området Trygvebu i hovedsak til Nordlandsruta, og heller skjerme Skaitiaksla og DNT-stien oppover Tjårrisdalen. Dette er mer sårbare områder med tanke på vegetasjon, rovfugl og reindrift. Skaitidalen og Nordlandsruta vurderes til å være et mer robust område som tåler økt ferdsel. Trygvebu og turmulighetene oppover Skaitidalen kan trekkes frem det nye informasjonsmateriellet.

Prosjektet med å utvikle Trygvebu som overnattingssted og innfallsport til nasjonalparken er et samarbeid mellom nasjonalparkstyret og BOT. I dag er det dårlig skiltet og lite informasjon å finne om området og hvilke muligheter som finnes både ved Trygvebu. Det har vært sett på muligheten for å etablere en «informasjons-gapahuk» tilknytning til Trygvebu med

informasjon om nasjonalparken, Nordlandsruta, dyreliv, nærturer, lengre turer etc. Gapahuken kan også inneholde små aktiviteter tilpasset barn og unge. Hytta har stor overnattingskapasitet, og har derfor tradisjonelt blitt brukt i undervisningssammenheng og av ulike skoler i Nordland, dette har imidlertid dabbet noe av de siste årene. En gapahuk kan skape en god ramme for undervisning, og kanskje kan dette stimulere til økt bruk. Det er viktig at en eventuell gapahuk er stor nok til å romme en skoleklasse i overkant av 20 elever.

Dagens toalettfasiliteter på Trygvebu må også utbedres. Det ses på muligheter for at forvaltningen kan bidra med finansiering for at det skal kunne etableres en bedre toalettløsning som kan brukes av alle besøkende til innfallsporten og ikke bare brukere av Trygvebu.

Saltdal kommune skal opparbeide en stor parkeringsplass ved Klippåga i «Øver-Skaiti». Parkeringsplassen er opprettet i forbindelse med den nyopprettede rekreasjonsløypa for snøskuter mellom Skaiti og svenskegrensen. Parkeringsplassen kan også benyttes av andre som benytter området til andre formål – for eksempel turer i nasjonalparken. Stedet vil være et naturlig og viktig sted for å informere om nasjonalparken. Det opprettes et informasjonspunkt i tilknytning til parkeringsplassen.

4. Ballvassdemningen

Ballvassdemningen leder inn i «hertet» av Junkerdal nasjonalpark, og er en svært viktig innfallsport for lokale brukere og det mer «dedikerte» besøket. Det er et mål å opprettholde Ballvassdemningen som «lokalbefolkningens innfallsport». Hit kommer det turgåere, fiskere, jegere og friluftsfolk. Det er viktig å legge til rette også for lokalbefolkning, da de er viktige kulturbærere med stolthet og tilknytning til nasjonalparken. Lokalbefolkningens bruk av Ballvassdemningen ansees ikke for å være noe problem opp imot reindrift og verneverdier, og denne aktiviteten kan fint holde frem i årene som kommer. Det er imidlertid en begynnende tendens med turister og folk på «snarvisitt» som kommer oppå den lokale bruken av området. Begynnende problemer med bobiler og parkeringsutfordringer gjør at det er ønskelig å snu denne trenden. Turister og impulsbasert besøk kan få en vel så god opplevelse ved å benytte hovedinnfallsportene i stedet. Målet med tilrettelegging av Jakobsbakken er å stoppe denne typen ferdsel her, og tilby «nasjonalparkopplevelsen» her fremfor at de tar turen oppover Ballvassvegen. Dette vil være et ledd i å skåne sårbare områder av nasjonalparken, reindriften og lokalbefolkning.

Ballvassdemningen og turmulighetene i området trenger med andre ord ingen ytterligere eksponering gjennom våre kanaler.

Aktuelle opprustingstiltak vil være nye infotavler med temaplakater. På Ballvassdemningen skal det informeres om båndtvang og oppfordres til å holde hunden i bånd ellers i året av hensyn til reindriften. Her vil det også være naturlig med en temaplakat som handler om reindrift og hvordan man forholder seg til møter med rein. Det må informeres og motiveres til linjeferdsel langs stitraséen mellom Ballvassdemningen og Ballvasshytta. Organiserte turer og arrangementer i dette området må behandles strengt.

Inforommet vil tjene som informasjonspunkt eller «mini-nasjonalparksenter», og her vil det være mulig å innhente ytterligere informasjon om området og nasjonalparken. Den elektroniske informasjonsløsningen må forbedres. Samarbeidet med drift- og vedlikehold av inforommet sammen med Statskog videreføres.

Toalettfasilitetene ved Ballvassdemningen må opprustes, og det må etableres permanente løsninger for drift og vedlikehold av disse i barmarkssesongen.

Turmål Stor-Rosna

Dette er en populær tur for den «dedikerte» bruken og spesielt fiskere i barmarkssesongen. Sulitjelma jeger og fiskeforening driver båtutleie med 3 båter her. Dette er et svært populært tilbud, og båtene er stort sett utleid hele fiskesesongen. Sammen med grunneier Statskog gjøres det forsøk på å rydde i de mange private båtene på Rosna. Her ligger det mange eierløse båter, i tillegg til at det dukker opp nye båter uten grunneiers tillatelse. Fra forvaltningens side blir utleietilbudet på Rosna ansett som et svært positivt tiltak, fordi det bidrar til å begrense privatpersoners ønske om å ta opp egen båt.

Rosna-området er generelt et veldig sårbart område både med tanke på verneverdier og reindrift. Det er ikke ønskelig å kanalisere ferdsel hit, og området trenger ingen ytterligere eksponering. De som bruker området er stort sett kjennere, som finner frem på egenhånd.

5. Storengdalen

Brukerundersøkelsen viser at Storengdalen er betydelig mer brukt av et «dedikert» besøk - utenlandske turister, flere «høy-purister», småviltjegere og friluftsfolk. Storeng fjellgård driver småskala reiseliv gjennom hytteutleie og tiltrekker seg i hovedsak dette besøket. Storengdalen ansees ikke for å være en egnet innfallsport for impuls-basert turisme og egner seg dårlig for turister på «snarvisitt». Det er ønskelig å kanalisere denne type ferdsel til andre områder av nasjonalparken, først og fremst av hensyn til lokalbefolkningen. Storengdalen trenger ikke noen ytterligere eksponering gjennom informasjonsmateriellet.

Aktuelle opprustingstiltak vil være opparbeidelse av parkeringsplasser, nye infotavler med temaplakater, og ellers enkel tilrettelegging i forbindelse med parkeringsplassen i samarbeid med lokalt bosatte. Mulighetene for toalett undersøkes sammen med driverne av Storengan Fjellgård.

6. Tjoarvi

Tjoarvi er på mange måter et «knutepunktet» i nasjonalparken og vil både være et viktig startpunkt og viktig område for de som er underveis. Flere benytter seg av Tjoarvihytta som er en stor hytte med god overnattingskapasitet rett ved veien. Innfallsporten er viktig for lokalbefolkning og mer «dedikerte» brukere.

Aktuelle opprustingstiltak vil være et nytt informasjonspunkt i forbindelse med parkeringsplass og hytte. På hytta vil mer inngående informasjon og brosjyrer være tilgjengelig. Tjoarvi vurderes på lik linje med Ballvassdemningen til å være et relativt sårbart område både med tanke på verneverdier og reindrift. Det er spesielt Juhtar-området rett

nord for hytta som vurderes til å være sårbart med tanke på fugl og vegetasjon. Området trenger ingen ytterligere eksponering i informasjonsmateriellet.

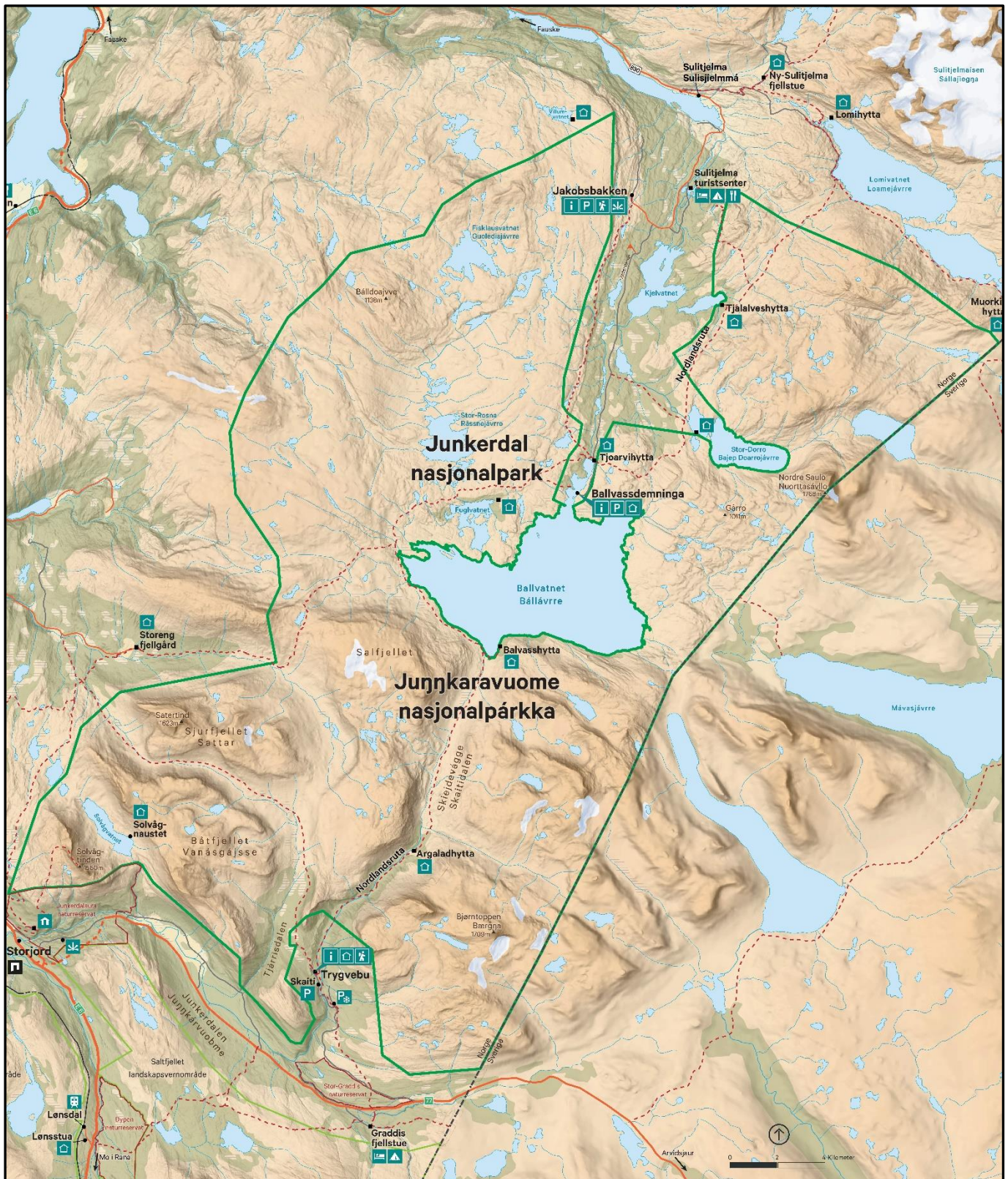
7. Nedre Daja/Sulitjelma turistsenter

Her går det en sti i nord-østlig retning som treffer Nordlandsruta etter om lag 6 kilometer. For 15-20 år siden ble stien fra Turistsenteret og mot Nordlandsruta opparbeidet som geologi-natursti i forbindelse med nedleggingen av den siste gruva i Sulitjelma på 90-tallet. Stien er merket i blått og tilretteleggingen er bestående av små informasjonsplakater underveis. Denne er ikke vedlikeholdt, og er i dag delvis nedfalt og gir generelt et dårlig kvalitetsinntrykk av området.

Behovet for informasjon ved stiens startpunkt ved turistsenteret er stort. Erfaringer fra driverne av Sulitjelma turistsenteret er at flere snur på grunn av at de ikke finner stiens startpunkt eller går feil. De ønsker alle mulige informasjonstiltak om nasjonalparken og bedre merking av stien velkommen. Det er flere punkter oppover stien som kan utvikles og som egner seg godt for nordlysturisme. Innfallsporten og området kan trekkes frem i det nye informasjonsmateriellet.

Turistsenteret er et godt utgangspunkt som innfallsport til nasjonalparken både ved at det finnes turmuligheter, toalettfasiliteter, gode muligheter for parkering, overnattingstilbud og muligheter for å kjøpe seg mat her. En bedre innfallsport her kan bidra til at turistsenteret får større gjennomstrømming av folk som igjen kan stimulere til økt lokal verdiskaping. At overnattingsgjester/besøkende får et tydelig og godt merket turmål samt informasjonspunkt om nasjonalparken vil også kunne styrke aksepten for vernet og bedre opplevelsen for de besøkende til nasjonalparken.

Tilrettelegging og utvikling av innfallsporten og området skjer i samarbeid med Sulitjelma turistsenter, grunneier og andre aktuelle lag og foreninger. Det settes opp ny informasjonstavle med temaplakat, og turistsenteret har brosjyrer fra nasjonalparken. Gamle og slitte skilt og annet som levner et dårlig inntrykk fjernes.

Figur 13: Oversikt innfallsporter, hytter og tilrettelegging Junkerdal nasjonalpark

5.1.2 Informasjon

Informasjon vil bli et viktig forvaltningsverktøy både for å oppnå målene med besøksstrategien. All informasjon skal utformes i tråd med merkevarestrategien – Norges nasjonalparker.

- Eksponering av nasjonalparken og informasjon skal være i tråd med målene, strategiske valg og tilrettelegging ovenfor. Informasjonsmaterialet trekker i hovedsak frem de prioriterte innfallsportene og tuområdene beskrevet i kapitlet ovenfor
- Forvaltningen skal også jobbe aktivt opp mot andre tilbydere av informasjon (Visit Bodø/DNT/ Statskog/Opplev Sulis/Saltdal kommune osv.), for å sørge for at informasjonen de sprer er i samsvar med besøksstrategien.
- Det skal lages helhetlige og gode informasjonspunkter på de prioriterte innfallsportene. Innfallsportene skal også suppleres med temaplakater som er aktuelle for nasjonalparken og innfallsporten.
- Det skal utarbeides temaplakater for følgende 4 tema: Tamreindrift i nasjonalparken, Botanikk, «Hva er verdt å oppleve» (som er relevant for den aktuelle innfallsporten) og kulturhistorie.
- Det skal etableres gode informasjonspunkter også utenom innfallsportene i randsonene av nasjonalparken. Målet skal være å treffe mest mulig folk og øke bevisstheten rundt nasjonalparken. Eksempelvis langs store innfartsårer, butikken i Sulitjelma, Sulitjelma fjellandsby, Storjord og sentrumsområder på Fauske og Rognan.
- Informasjonsmateriell skal inneholde informasjon om at området benyttes i reindriftsnæringa og hvilke hensyn besøkende må ta.
- Det skal lages en ny hjemmeside og ny brosjyre for besøkende til Junkerdal nasjonalpark.
- Det er ønskelig å nå ut til besøkende gjennom sosiale medier. Det skal arbeides frem en felles strategi for bruk av sosiale medier i profileringen av alle verneområdene under Midtre Nordland nasjonalparkstyre
- Junkerdal nasjonalpark har liten status som begrep blant dagens brukere av nasjonalparken. Mange omtaler området eksempelvis bare som «Sulisfjellene», «Ballvassområdet», eller etter de ulike dalførene lengre sør i nasjonalparken. Det er et mål å styrke Junkerdal nasjonalpark som begrep gjennom god tilrettelegging av innfallsporter, og bedre systemer for innhenting av informasjon.
- Besøkssenter nasjonalpark Nordland skal være en viktig samarbeidspartner for informasjonsarbeid. Senteret skal være den viktigste kilden for innhenting av informasjon om nasjonalparken. Det vil være essensielt at naturveiledere på nasjonalparksenteret samarbeider med nasjonalparkforvalterne i den videre utviklingen av senteret og utvikling av ny nasjonalparkutstilling.

5.1.3 Restaurering og tilrettelegging av stier

Junkerdal nasjonalpark har et lavt besøkstrykk sammenlignet med andre nasjonalparker i Norge. Det er ingen problemer knyttet til masseturisme og nedslitte områder per nå. Det forventes heller ikke å bli et problem de neste 5 år. Det finnes likevel sårbare områder som både er utsatt for slitasje og forstyrrelser, hvor det er nødvendig med tiltak. Stier og områder

som forvaltningsmyndigheten skal kanalisere ferdsel til må å være robuste nok til å tåle dette.

I tilknytning til hovedinnfallsportene, og i all hovedsak utenfor nasjonalparken kan det være aktuelt med tyngre stitilrettelegging med eksempelvis bruk av grus og stein. Innenfor nasjonalparken synes kun mindre stitilretteleggingstiltak å være nødvendig. Dette vil si rydding av vegetasjon, mindre tiltak i grunn (fjerning av stein og stubber, enkle tiltak for å lede vannsig, samt utlegging av klopp over sårbare områder. Mest aktuelt er legging av klopp/gangbaner av trevirke, men legging av steinheller kan på mindre partier også være aktuelt. Tilretteleggingen trenger ikke å være avgrenset av nasjonalparken, men må på en eller annen måte kunne knyttes til innfallsporter og turer i randsonen av Junkerdal nasjonalpark.

Restaurering og tilrettelegging av stier konsentreres rundt områdene:

- Jakobsbakken
- Hele Nordlandsruta
- Toppturen til Solvågtinden

Det skal lages en «klopplegging og stivedlikeholdsplan» i samarbeid med oppsynet og aktuelle turistforeninger som skal vise behovet for klopper og vedlikehold langs stiene i løpet av de neste 5 år.

Omfanget av klopper og typen klopper bør vurderes i og med at dette krever vedlikehold. Det er også viktig å være oppmerksom på at klopper kan være et fremmedelement for rein, som kan være med på å forringe viktige trekk- og flyttleier.

Besøkstrykk og slitasje overvåkes på Nordlandsruta, og langs stien opp til Solvågtinden

Broer

Tilrettelegging over og i forbindelse med elv er utfordrende. Eieren av en bro for åpen ferdsel, står også ansvarlig for at folk skal kunne ferdes trygt over broen. Dette utløser både krav om utforming og årlig vedlikehold. Brobygging innenfor nasjonalparken stiller derfor krav om at eierforholdene må være avklart og avtalefestet i forkant. I tillegg endrer elvene seg gjennom år som følge av elvenes naturlige dynamikk. En vårfloam eller vanskelige snøforhold kan raskt medføre helt andre betingelser enn det man hadde året før. Det er viktig at tilretteleggingen som velges gjøres ut fra en grundig vurdering i forkant, med det mål om å gjøre tiltakene mest mulig permanente. Slike løsninger vil også være med på å forebygge dårlige broløsninger som i tillegg til å være en fare, også potensielt kan ende opp som søppel i nasjonalparken. Dette kan bli resurskrevende, og derfor er det viktig å ha god kunnskap om snøforhold, vårfloam og eventuell isgang før tiltakene settes i verk.

Det vil ikke være et mål å få bygget broer over alle utfordrende elver i Junkerdal nasjonalpark. Etter at det ble bygget bro over Hujtejáhkka og Lággejáhkka sommeren 2021 synes det meste av brobehovet å være dekket i nasjonalparken.

- Over Daumannselva etableres det skilting til en bedre egnet vade plass lengre nedstrøms i samarbeid med SOT.

- Så fremt det finnes en varig og permanent løsning kan det vurderes ny bro øverst i Storgengdalen. Dette vil være et viktig tiltak for lokalbefolkningen, og samtidig et svært viktig tiltak for å få ATV-ferdselen på riktig side av dalføret. Broen må konstrueres slik at det kan kjøres ATV på denne i forbindelse med nytt reingjerde Leipibakken.

Merking, omlegging og nedlegging av stier

- Stien opp til Solvågtinden skal merkes i løpet av besøksstrategiens virkeperiode. På denne måten kan man oppfordre folk til å holde seg på stien, og dermed unngå problemene med stislitasje. Her skal det også informeres om sårbar vegetasjon og folk skal oppfordres til å holde seg på stien.
- DNT Stien fra Tjoarvihytta, over Juhtar-området og mot Tjaleshytta vurderes også omlagt av hensyn til sårbar natur og friluftsliv. Stien passerer i dag gjennom et viktig område for vade- og våtmarksfugl og rovfugllokaliteter i tillegg til at stien passerer over en utfordrende berg-formasjon. Stien vurderes derfor omlagt i samarbeid med SOT og oppsynet.
- DNT-stien mellom Jakobsbakken og Vassbotnfjell vurderes nedlagt(29km). Aktuelle tiltak vil være å fjerne den fra kartverktøy (ut.no, kart osv) og stoppe all form for merking, tilrettelegging og eksponering. Det vil også bli aktuelt å fjerne rødmerkingen i terrenget. Stien vil imidlertid fortsatt være der, og fortsatt kunne være en viktig sti for lokalbefolkning og mer «dedikerte» brukere. Dette er en lite brukt sti som passerer gjennom et viktig område for reindriften. Stien er mer eller mindre «frittstående» plassert uten andre stier som fører videre. Det er ønskelig å kanalisere ferdsele til andre steder i nasjonalparken. Dette vil også kunne føre til at stiansvarlig (SOT) kan rette mer fokus til andre stier og hytter i sitt område.
- Finner man ikke en god løsning på bro øverst i Storengdalen kan stitraseen legges om og merkes i østsiden av dalen.

Skilting

God skilting i nasjonalparken vil være et svært viktig bidrag i arbeidet med å gjøre ferdsele tryggere og mer behagelig. Det jobbes for å skaffe en fullstendig oversikt over hva som gjenstår å gjennomføre av skilting i skiltplanen som ble utarbeidet i 2017. Det settes mål om å få gjennomført all skilting i skiltplanen løpet av besøksstrategiens virke på 5 år. Skiltplanen må også sees i sammenheng med nye momenter som er kommet frem i denne besøksstrategien og dermed suppleres/revideres.

4. Tiltaksplan

Tiltak er de konkrete innsatsene utføres for at de ulike målene skal nås. Eksempler på typiske tiltak innenfor besøksforvaltning er informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering osv.

Tiltaksplanen lister opp de tiltak som nasjonalparkstyret mener er nødvendig å gjennomføre for å ivareta verneverdiene og å tilby de besøkende en god opplevelse på lang sikt.

Vedlagte tiltaksplan skal tenke langsiktig, fem år fram i tid (2022 – 2027), men er også tenkt å være en dynamisk plan som skal rulleres.

Beskrivelse av tiltak	Pri	Finansiering	Samarbeidsaktører	Hvem gjennomfører?	Når?
Kartlegginger/planarbeid					
Sårbarhetsvurdering i og rundt «utsiktspunkt Jakobsbakken»	1	Kartleggingsmidler	Reindrifta, Fauske, referansegruppe	Konsulent/MNNPS	2023
Mulighetsstudie/prosjektplan «utsiktspunkt Jakobsbakken»	1	Tiltaksmidler	MNNPs, Referansegruppe, Fauske kommune, lokale aktører, Statskog	Konsulent	2022
Mulighetsstudie/prosjektplan «natur/nasjonalparksti Jakobsbakken»	1	Tiltaksmidler	Referansegruppe, Fauske kommune, lokale	MNNPS	2022
Skaffe oversikt skiltplan	1	Egeninnsats - Forvalter	Statskog Fjelltjenesten, DNT, JFF	MNNPS	2023
Revidere/supplere skiltplan	1	Egeninnsats – Forvalter	Statskog Fjelltjenesten, DNT, JFF	MNNPS	2023
Ferdselsregistreringer	1	Egeninnsats – Forvalter	Statskog, fjelltjensten	MNNPS, Statskog, Fjelltjensten	2022 →
Befaring broløsning Låggejåhkå, vadeplass Daumannselva	1	Egeninnsats – Forvalter	Statskog Fjelltjenesten , SOT	MNNPS	2021
«Klopplegging og stitilretteleggingsplan»	1	Egeninnsats – Forvalter	Statskog Fjelltjenesten , DNT	MNNPS	2022 →
Stitilrettelegging	1	Tiltaksmidler	Statskog Fjelltjenesten, SOT, BOT, MNNPS	Statskog Fjelltjenesten, SOT, BOT, MNNPS	2022 →

Informasjon					
Utarbeide ny kartplakat, Informasjon og temaplakater (reindrift, fjellplanter, «hva er verdt å oppleve» og kulturhistorie)	1	Egeninnsats - Forvalter	Referansegruppe, DNT, Statskog, Kommunen, reiseliv, reindrift, Jff, MNNPS, besøkssenter, miljødirektoratet	MNNPS	2022 →
Nye nettsider, sosiale medier	1	Tiltaksmidler og egeninnsats	Referansegruppe, DNT, Statskog, Kommunen, reiseliv, reindrift, Jff, MNNPS, besøkssenter, miljødirektoratet	MNNPS	2022 →
Ny brosjyre	1	Tiltaksmidler og egeninnsats	Referansegruppe, DNT, Statskog, Kommunen, reiseliv, reindrift, Jff, MNNPS, besøkssenter, miljødirektoratet	MNNPS	2022 →
Fysisk tilrettelegging					
Tilrettelegging av innfallsport Jakobsbakken og utsiktspunkt	1	Tiltaksmidler	Statskog, DNT, kommuner, lokale aktører	Entreprenør, Statskog Fjelltjenesten, MNNPS	2023 →
Tilrettelegging av innfallsport Trygvebu	1	Tiltaksmidler	DNT, kommunen, grunneier, lokale aktører, Statskog	Entreprenør, Statskog Fjelltjenesten, MNNPS	2023 →
Tilrettelegging av innfallsport Ballvassdemningen. Drift av inforom	1	Tiltaksmidler	Statskog, DNT	Statskog Fjelltjenesten, MNNPS	2023 →
Tilrettelegging av øvrige innfallsporter	2	Tiltaksmidler	DNT, kommunen, grunneiere, lokale aktører, Statskog	Entreprenør, Statskog Fjelltjenesten, MNNPS	2024 →
Fullføre skiltplan	1	Tiltaksmidler	Statskog Fjelltjenesten , DNT, JFF	MNNPS, Statskog Fjelltjenesten	2022-2023
Ny bro Hujtejhånkå	1	Tiltaksmidler	Statskog Fjelltjenesten, BOT	Statskog Fjelltjenesten	2021

Ny bro Låggejåhkå	1	Spleiselag	Statskog Fjelltjenesten , SOT	SOT, Statskog Fjelltjenesten	2021
Ny bro øverst i Storengdalen	1	Spleiselag	Reindrifta, BOT, Statskog Fjelltjenesten, Saltdal kommune	Entreprenør	2023
Ny vadeplass Daumannselva	1	Spleiselag	SOT	SOT	2022
Klopplegging og stitilrettelegging etter «klopplegging og stitilretteleggingsplan»	1	Tiltaksmidler/spleiselag	Statskog, Fjelltjenesten	Statskog Fjelltjenesten	2021 →
Overvåking sti Nordlandsruta og Solvågtinden. Opprette bevaringsmål Natstat	1	Tiltaksmidler	Statskog Fjelltjenesten	MNNPS, Statskog Fjelltjenesten	2022 →
Bedre merking av utvalgte stier etter beskrivelse i tekst	1	Spleiselag	DNT	MNNPS, DNT, Statskog Fjelltjenesten	2022 →
Merking av stien til Solvågtinden	1	Tiltaksmidler	Statskog, DNT	MNNPS, Statskog	2022
Nedlegging av sti Jakobsbakken - Vassbotnfjell	1	Tiltaksmidler	Statskog, fjelltjenesten	MNNPS, Statskog fjelltjenesten	2022
Omlegging av sti Tjoarvi – Tjalandes	2	Tiltaksmidler	DNT, Statskog Fjelltjenesten	DNT, MNNPS, Statskog fjelltjenesten	2023
Utarbeide informasjonspunkter i randsoner av nasjonalparken	1	Tiltaksmidler	MNNPS, Saltdal kommune, Fauske kommune, Statskog	MNNPS	2023 →
Strategiske tiltak					
Jobbe opp mot andre tilbydere av informasjon	1	Egeninnsats - Forvalter			2022 →
Skape samhandling mellom aktører i og rundt nasjonalparken for å øke lokal verdiskaping.	1	Egeninnsats - Forvalter			2022→
Samhandling mellom «tilretteleggere» i og rundt nasjonalparken. Arrangere årlige møter DNT, JFF, Statskog Fjelltjenesten m. fl	1	Egeninnsats - Forvalter			2022 →
Jobbe for å etablere kommersielt merke for bedrifter	1	Egeninnsats - Forvalter			2022 →

Oppstartskurs for «nasjonalparkguider»	2	Egeninnsats – forvalter	Besøkssenter, Statskog	MNNPS	2022 →
---	---	-------------------------	---------------------------	-------	--------

6 Referanser

Barlindhaug, Stine. 2002. *Bruks- og verneplan for Junkerdal/Balvatn*. Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning .

Bjørn Godal, Frode Tjønn, Halvard Ranestad Pedersen, Tim Christian Moseng, Annelise Bolland. 2000. *Bruks- og verneplan for Junkerdal-Balvatn*. Fylkesmannen i Nordland.

Brun-Jensen, Christian. 2008. *Forvaltningsplan for Junkerdal nasjonalpark*. Fylkesmannen i Nordland .

Dagmar Hagen, Bård G STokke, Odd Inge Vistad, Lars Rød-Eriksen, Vegard Gundersen. 2018. *Sårbarhetsvurdering av utvalgte lokaliteter i Junkerdal nasjonalpark. Turruter til Solvågind, Skaitidalen og Ballvatnet*. Norsk institutt for naturforskning (NINA) .

Geir Arnesen, Marcela Velasco Gómez, Kristin Sommerseth Johansen. 2017. *Sårbarhetsanalyse i Junkerdal nasjonalpark*. Ecofact.

Hagen, Dagmar, Nina E. Eide, Marianne Evju, Vegard Gundersen, Bård G. Stokke, Odd Inge Vistad, Lars Rød-Eriksen, Siri Lie Olsen, og Kirstin Fangel. 2019. *Håndbok. Sårbarhetsvurdering av ferdselslokaliteter i verneområder, for vegetasjon og dyreliv*. Trondheim: Norsk institutt for naturforskning .

Kristensen, Jim T. 1997 - 2020. «Ferdelsregistreringer Junkerdal nasjonalpark 1997 - 2020.

Miljødirektoratet. 2015. *Innfallsporter*. Miljødirektoratet.

2016. *Kartlagte friluftsområder - Naturbase*.

Miljødirektoratet. 2015. *Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder*. Miljødirektoratet.

Nordland fylkeskommune. 2017. «Strategi for reiseliv- og opplevelsesnæring i Nordland 2017-2021.»

Pedersen, Halvard R. 2003. «Konsekvensutredning for Junkerdal - Balvatn - Delutredning landskap.»

Per K. Bjørklund, Marianne Iversen, Geir Helge Systad, Hans Tømmervik. 2002. *Kartlegging i samband med bruks og verneplan for Junkerdal/Balvatn - Botaniske undersøkelser og vegetasjonskartlegging*. Norsk institutt for naturforskning.

Salten Regionråd . 2017. «Strategiplan reiseliv Salten 2017-2027.»

Saunders, Marius. 2019. *Sårbarhetsvurdering Nordlandsruta*. Midtre Nordland nasjonalparkstyre .

Sofie Kjendlie Selvaag, Line Camilla Wold. 2017. *Brukerundersøkelse i Junkerdal nasjonalpark*. Norsk institutt for naturforskning .

Norges nasjonalparker

Junkerdal nasjonalpark

Kontaktinformasjon Norges nasjonalparker

Telefon:	03400/73 58 05 00 Faks: 73 58 05 01
E-post:	post@miljodir.no
Nett:	www.miljodirektoratet.no
Post:	Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim
Besøksadresse:	Brattørkaia 15, 7010, Trondheim